

KRONIKA

WYIMKI Z KALENDARZA SOCJOLOGII POLSKIEJ

1863 [140 lat temu]

[II]

Filip Sulimirski przestrzega przed bezkrytycznym korzystaniem ze statystyki podczas prób wyjaśniania w „naukach duchowych”, gdzie zjawiska są *więcej powikłane, skutki zależą od większej liczby przyczyn (...). Najtęższe umysły – pisał – które wysiłały się na to, aby matematycznie rozwiązać kwestie politycznych wstrząśnień albo pauperyzmu, albo własności, albo wolnej woli – w rezultacie ośmieszały się tylko. (...) Tak zwana socjologia jest zbiorem ciekawych i nieraz głębokich wniosków, ale czy się przemieni w umiejętność ścisłą, jest to pytanie, na które dziś potwierdzająco odpowiedzieć nie podobna.*

F. Sulimirski: Wymowa cyfr. Z powodu polemiki o wpływ oświaty na moralność. Ateneum 1863 t. 1 s. 167

[V]

„Biblioteka Warszawska” negatywnie oceniła motywy utracenia kandydatury Émile Littré, ubiegającego się o członkostwo Akademii Francuskiej. Przeciwny tej kandydaturze biskup Dupanloup z Orleanu, oświadczył – przytoczono jego słowa – iż *„odbiór takiego jak on pozytywisty nie może być obojętny duszom pobożnym”*. *Nietolerancja* – komentuje „Biblioteka” – *zegnana z pola bitwy w ostatnim bronii się przekopie. Od dawna zmuszona wejść w układy z synami Lutra, Roussa i Voltaira, dziś nowym ochrzcivszy ich mianem, pozytywizmowi rękawicę rzuca.*

Kronika paryska. Biblioteka Warszawska 1863 t. 2 s. 472

[VI]

Wiadomości literackie „Biblioteki Warszawskiej” odnotowują pojawienie się na rynku zeszytu pierwszego „Historii cywilizacji w Anglii” Henryka T. Buckle. Tom pierwszy, na który złożyły się dwa zeszyty, ukazał się w całości w roku 1864.

Biblioteka Warszawska 1863 t. 2 s. 549

1873 [130 lat temu]

[3 V]

Jedna z najświetniejszych gwiazd naukowych zagasła, jedno z najszlachetniejszych serc na zawsze bić przestało [John Stuard] Mill umarł – informowano na łamach „Niwy”. Zajmował się wszystkimi prawie kwestiami politycznymi i naukowymi. Filozof, ekonomista i polityk, albo lepiej mówiąc „znakomity socjolog”.

Kronika. Niwa 1873 nr 34 s. 236

[VIII]

„Biblioteka Warszawska” informuje, iż po długich zwłokach odbyło się na koniec uroczyste przyjęcie pana [Émile] Littré przez Akademię Francuską. Cytowano przy tym wystąpienie prezesa Akademii, który powiedział m. in. „Nie tajono panu, iż Akademia uwieńczyła w nim filologa i pisarza, nie zaś filozofa i myśliciela! W mniemaniu pańskim nauka to jest wiedza faktów, wiedza rzeczy materialnych, [która] powinna wystarczyć ludzkości. Zabraniaś pan człowiekowi iść dalej (...), odrzucasz ową naturalną i logiczną pracę ducha, która od rzeczy widomych wznosi się do rzeczy niewidzialnych. (...) Cała nauka przeszłych i dzisiejszych czasów imieniem najświetniejszych zapaśników swoich protestuje przeciwko nauce Augusta Comte`a”.

Kronika zagraniczna. Biblioteka Warszawska 1863 t. 3 s. 261–62

[]

Józef Kasznica, wykładowca Szkoły Głównej, zamieszcza na łamach „Wieków” opinię na temat terminu „socjologia”. *W ostatnich czasach coraz częściej – czytamy - spotyka się u nas, szczególnie w periodycznym piśmiennictwie, wyraz „socjologia” (...). Godzi się przypuszczać, że mało kto z używających tego wyrazu zastanawia się nad jego pochodzeniem, znaczeniem i stosownością, bo niezawodnie, gdyby się zastanowiono, zarzucono by go już dotychczas zupełnie. (...) Stał on się podobnie modnym, jak i system filozoficzny, zwany pozytywizmem, przy którego poczęciu utworzonym został. (...) Pomimo wszelkich roszczeń, pomimo owej dziwnej pretensjonalności, że tak powiem, i wyniosłości, z którą sam mistrz niekiedy, a uczniowie pozytywizmu zwykle występują, owa socjologia pozostanie tylko jednym z licznych usiłowań rozwiązywania tych zagadnień, którymi od najdawniejszych czasów zajmują się nauki społeczne, tkwiące już właśnie w polityce greckiej. August Comte, według Kasznicy, utworzył, a raczej sztucznie urobił, ukuł wyraz łacińsko-grecki, istotnie barbarzyński, do którego nie przyznałby się ani Arystoteles, ani Ciceron. (...) Właściwiej używać dwóch wyrazów na oznaczenie nauk spo-*

lecznych, (...) aniżeli tworzyć podobnie rażące, nieudatne, prawdziwie barbarzyńskie wyrazy, jak socyologia. Przyznając, że byłoby dogodniej, i niejako odpowiedniej, wprowadzić w użycie tylko jeden wyraz, nie chcemy sami, jak na ten raz, projektować nic nowego w tym względzie, sądzimy bowiem, że lepiej jeszcze poczekać.

Józef Kasznica: „Socyologia. Przyczynek do ustalenia terminologii naukowej”. *Wiek 1873* r. 1 s. 5

□

Bolesław Limanowski podejmując decyzję o podjęciu studiów na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego, nosił się z myślą zrobienia kariery akademickiej i podjęcia na uczelni *wykładów filozofii pozytywnej, a szczególnie zainicjowania wykładów socjologii, w których miałem uzasadniać socjalizm jako konieczny objaw dziejowego rozwoju.*

Bolesław Limanowski: *Pamiętniki (1870-1907)*. Warszawa 1958 t. 2 s. 97

Wydawnictwa książkowe:

Limanowski Bolesław: *Dwaj znakomici komuniści: Morus i Campanella i ich systemy: Utopia i Państwo Słoneczne. Studium Socjologiczne*. Lwów 1873, 175 s.

Orzeszko Eliza: *Kilka słów o kobietach*. Lwów 1873 Odb. Tygodnik Mód 218 s.

Prądzyński Edward: *O prawach kobiet*. Warszawa 1873.

Przekłady na język polski:

Buckle Henry Thomas: *Historja cywilizacji w Anglii*. Podług 2-go wyd. oryg. ang. przeł. Władysław Zawadzki. Warszawa 1873 t. 2. Gebethner i Wolff 400 ss.

Lubbock John: *Początki cywilizacji. Stan pierwotny człowieka i obyczaje dzikich współczesnych*. Tł. z fr. przekł. 2-go wyd. Ed[ward] Barbier. Warszawa 1873 Wyd. „Przeglądu Tygodniowego” 164 s.

Spencer Herbert: *Klasyfikacja wiedzy*. Tł. A[ntoni] Na[lepiński]. Warszawa 1873 Wyd. „Przeglądu Tygodniowego” 110 s.

1883 [120 lat temu]

[III]

Na łamach „Dodatku Miesięcznego do Przeglądu Tygodniowego” ukazuje się obszerny szkic krytyczny pióra Stanisława Krusińskiego, w którym omówiono poglądy Józefa Supińskiego, a to z okazji drugiego wydania jego pism

zebranych (było to trzecie wydanie „Myśli ogólnej fizjologii wszechświata”). Tekstem tym zapoczątkowali „krusińszczycy” publikacje prac propagujących myśl marksistowską. Tak oto w liście do Adama Wiślickiego, redaktora pisma, datowanym 7 lipca 1883 roku, uzasadniał intencje swoje i kolegów: – *dziś, gdy organiczni już się zdobyli na tak ogólny wzór, jak formuła socjologiczna Spencera, czas, byśmy również sprowadzili do wspólnego mianownika nasze poglądy na różne strony kwestii społecznej.*

Stanisław Krusiński: Dzieła J. Supińskiego. I. Myśl ogólna fizjologii wszechświata. Dod. mies. do Przeglądu Tygodniowego 1883 półr. 1 s. 358–74; Listy do Wiślickiego. W: Stanisław Krusiński: Pisma zebrane. Warszawa 1958 s. 308

[15 IV]

Na łamach „Przeglądu Tygodniowego” zamieszczona zostaje polemika z tezami zawartymi w cyklu artykułów Aleksandra Głowackiego publikowanymi na łamach „Nowin” (marzec 1883 nr 82–87) pt. „Szkic programu” (wydane też nieco później, po przeróbkach, w formie broszury pt. „Szkic programu w warunkach obecnych rozwoju społeczeństwa” Warszawa 1883). Tekstu artykułu polemicznego nie podpisano. Wkrótce okazało się jednak, iż autorem był student medycyny Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego, Ludwik Krzywicki. Krytykował on poglądy społeczne Bolesława Prusa, wywodzącego prezentowany program społeczny z założeń socjologii pozytywistycznej Herberta Spencera. Dał przy tej okazji druzgocącą krytykę socjologii pozytywistycznej, głównie Spencera. *Zasadnicze podstawy poglądów socjologicznych Spencera – są bańkami mydlanymi, które obecnie niszczy krytyka socjologiczna – pisał, samemu prezentując nowe, ujęte w duchu marksistowskim, poglądy na zagadnienia społeczne i rolę socjologii. Dla nas socjologia nie jest nauką – czytamy w tym tekście – co powinna ujmować w prawa istniejące już stosunki z punktu czysto obiektywnego; my w socjologię wnosimy część własnej naszej osoby, nasze cierpienia i chęć ich usunięcia. Dla nas zadanie socjologii nie polega na tym, jakie formy i instytucje społeczne miały miejsce, ale na tym, jakie z tych instytucji są najlepsze i jaki ustrój społeczny najbardziej uszczęśliwiłby nas, zwykłych śmiertelników, co cierpią i biedują.* Wypowiedź Krzywickiego wywołała polemikę pomiędzy pozytywistami i marksistami. Prócz głównych polemistów Prusa, który na krytykę odpowiedział, i ponownego wystąpienia Krzywickiego, wzięli w niej udział Adam Zakrzewski, Adam Śasiedzki i Stanisław Krusiński.

Aleksander Głowacki: Szkic programu. Nowiny 1883 nr 82 s. 1–2 nr 83 s. 1–2 nr 84 s. 1–2 nr 85 s. 1–2 nr 86 s. 1–2 nr 87 s. 1–2

Polemika na łamach Przeglądu Tygodniowego.: L. Krzywicki: Jeszcze o program... 1883 nr 15 s. 177–79 [Też w: Dzieła t. 2 s. 13–18]; A. Głowacki: 1883 nr 16 s. 200–201; L. Krzywicki: L.:

1883 nr 17 s. 213 [Też w: *Dzieła* t. 2 s. 19-21]; A. Zakrzewski: 1883 nr 21 s. 263-4; L. Krzywicki: 1883 nr 25 s. 312 [Też w: *Dzieła* t. 2 s. 21-3]; A. S[ąsiedzki]: 1883 nr 29 s. 360-1 nr 30 s. 370-1; A. Zakrzewski: 1883 nr 33 s. 410 nr 34 s. 420-1; S. Krusiński: *Dod. Mies. do Przeglądu Tygodniowego* 1884 t. 1 s. 569-99

[Jesień]

Docent Uniwersytetu w Grazu, Ludwik Gumplowicz, autor „*Rasse und Staat*” (Wien 1875), „*Der Rassenkampf. Soziologische Untersuchungen*” (Innsbruck 1883), posyła pierwsze swoje prace socjologiczne pisane w języku polskim do czasopism polskich. Pierwszą jego polską publikacją socjologiczną były „*Listy socjologiczne*”, drukowane na łamach „*Ekonomisty*” (List 1: 1883 nr 4 s. 3-4). W tym samym 1883 roku zamieścił cztery kolejne teksty w *Prawdzie* (nr 46, 48, 50-51).

Wydawnictwa książkowe:

Głowacki Aleksander: *Szkic programu w warunkach obecnego rozwoju społeczeństwa*. Warszawa 1883 *Gazeta Handlowa* 123 s.

Pisma Józefa Supińskiego. Wydanie trzecie przejrzane i znacznie pomnożone. Warszawa 1883 Nakład Gebethnera i Wolffa. T. 1: *Myśl ogólna fizjologii wszechświata*, XVIII, 355 s.

Pisma Józefa Supińskiego. Wydanie trzecie przejrzane i znacznie pomnożone. Warszawa 1883 Nakład Gebethnera i Wolffa. T. 2: *Szkoła polska gospodarstwa społecznego. Części pierwszej - oddział pierwszy*, 388 s.

Pisma Józefa Supińskiego. Wydanie trzecie przejrzane i znacznie pomnożone. Warszawa 1883 Nakład Gebethnera i Wolffa. T. 3: *Szkoła polska gospodarstwa społecznego. Części pierwszej oddział drugi*, 317 s.

Pisma Józefa Supińskiego. Wydanie trzecie przejrzane i znacznie pomnożone. Warszawa 1883 Nakład Gebethnera i Wolffa. T. 4, 359 s.

Pisma Józefa Supińskiego. Wydanie trzecie przejrzane i znacznie pomnożone. Warszawa 1883 Nakład Gebethnera i Wolffa. T. 5, 290 s.

Przekłady na język polski:

Spencer Herbert: *Szkice filozoficzne*. Warszawa 1883 Część pierwsza. Skład Główny w księgarni Gebethnera i Wolffa 212 s.

Spencer Herbert: *Szkice filozoficzne*. Warszawa 1883 Część II-ga. Skład Główny w księgarni Gebethnera i Wolffa 271 s.

Taine Hipolit Adolf: *Filozofia pozytywna w Anglii: studium nad Stuartem Millem*. Tł. z fr.: I. Zawiszewski. Warszawa 1882, 82, [10] s.

1893 [110 lat temu]

[16 III]

Zmarł we Lwowie Józef Supiński, przeżywszy 89 lat. Uważany był za jednego z prekursorów pozytywizmu w Polsce i pioniera socjologii polskiej.

Ateneum 1893 t. 2 s. 272; F. K.: Józef Supiński. Tygodnik Ilustrowany 1893 nr 170 s. 204-5; Głabiński S.: Józef Supiński. Wspomnienie pośmiertne. Przegląd Prawa i Administracji 1893 z. 6 s. 422-35; Głabiński S.: Supiński jako ekonomista. Kraj 1893 nr 27 s. 6-8 nr 28 s. 6-8; J. St. [Tokarzewicz J.]: Zapomniany myśliciel. Kraj 1893 nr 12 s. 7-8 nr 15 s. 4-5; /p/: Józef Supiński (wspomnienie pośmiertne). Głos 1893 nr 12 s. 141-42; P[ilat W.]: Józef Supiński Przewodnik Naukowy i Literacki 1893 z. 7 s. 663-9; Pilat W.: Wspomnienie pośmiertne. Przegląd Polski 1893 t. 110 s. 183-99;

[29 IV]

W Krakowie zmarł w wieku 39 lat Lotar Dargun, profesor na Katedrze Prawa Niemieckiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prowadzone przez niego badania ludów pierwotnych *stawiają go* – twierdzili współcześni – *wprost w rzędzie socjologów* (W. L. Jaworski).

Dargun Lotar. Ateneum 1893 t. 3 s. 478; Dargun Lotar Przegląd Prawa i Administracji 1893 s. 417-421; E.K.: Dargun Lotar Gazeta Sądowa Warszawska 1893 nr 18 s. 342-343; Jaworski W.L.: Dargun Lotar. Przegląd Prawa i Administracji 1893 s. 497-513 s. 569-583; Posner S.: Lotar Dargun (Wspomnienie pozgonne). Prawda 1893 nr 32 s. 374-6 nr 33 s. 390-392; Posner S.: Lotar Dargun. i jego zasługi w dziedzinie prawa porównawczego. Gazeta Sądowa Warszawska 1893 nr 34 s. 585-593 nr 35 s. 601-608; Potkański K.: Naukowa działalność Lotara Darguna. Przegląd Polski 1893 t. 110 s. 122-164

[]

Ludwik Gumplowicz, jako członek zwyczajny oraz Kazimierz Kelles-Krauz, jako członek stowarzyszony, zostają wpisani na listę założycieli Institut Internationale de Sociologie, powołanego z inicjatywy René Wormsa w Paryżu.

Wydawnictwa książkowe:

Dzieduszycki Wojciech: Listy czytelnika. Lwów 1893 Księgarnia Gubrynowicza i Schmidta 501 s.

Fleischer Leopold: Narodowość. Studium społeczne. Biała 1893 []

Krzywicki Ludwik: Ludy. Zarys antropologii etnicznej. Warszawa 1893 XII, 431 s.

Łoziński Bronisław: Iuris ignorantia. Studium prawno-społeczne. Lwów 1893, 319 s.

Skarżyński Witold: O kwestii socjalnej. Poznań 1893 Druk Dziennika Poznańskiego 53 s.

Przekłady na język polski:

Gide Karol: Zasady ekonomji społecznej. Z oryg. fr. przeł. A[dam] Krzyżanowski, J. Makarewicz, K. Midowicz. – Kraków 1893 Sp-ka Wydaw. – XII, 511 s.

Lippert Julius: Historia cywilizacji w zarysach. Cz. 2 : Rozwój społeczny ludzkości. Z niem. przeł. H. K...i inni. Warszawa 1893. Wyd. W. Obuchowski., – 201, [1] s.

1903 [100 lat temu]

[I]

We Lwowie ukazuje się książka spółki autorskiej Władysława Pilata i Witolda Lassoty „O nowoczesnej socjologii. Sześć wykładów”, będąca w piśmiennictwie polskim pierwszą konsekwentną i świadomą próbą „socjologii humanistycznej”. Na jej treść złożyły się wykłady miane przez autorów w Lwowskim Towarzystwie Prawniczym (1901–1902) i publikowane na łamach lwowskiego „Przeglądu Prawa i Administracji” oraz krakowskiego „Przeglądu Polskiego” w roku 1902. Omawiając powstanie i rozwój socjologii, która w XIX wieku występowała w szacie pozytywizmu i materializmu historycznego, ukazują *powstanie prawdziwie naukowej socjologii, co – ich zdaniem – ma miejsce na początku stulecia. Trzeba było dopiero wyrobionej należytej metody naukowej i właściwych podstaw etyki; trzeba było – pisali – ścisłego krytycyzmu Kanta (...). W myśleniu społecznym (...) uważa się człowieka, jego działalność, a tym samym zjawiska społeczne, tylko za część danej rzeczywistości, jak gdyby za dalszy, nieco więcej skomplikowany, nieco różny ciąg przyrody – albo uznaje się, że człowiek wyrósł ponad przyrodę, z którą wiąże go jego ustrój fizyczny, że życie duchowe ludzkie sięga w jakiś świat wyższy, idealny, transcendentny!*

Pilat Władysław, Lassota Witold: O nowoczesnej socjologii. Sześć wykładów. Lwów 1903, s. 3 i s. 156

[23 II]

Pierwszym Walnym Zgromadzeniem rozpoczyna w Krakowie działalność Towarzystwo dla Pielęgnowania Nauk Społecznych. Jego statut został zatwierdzony reskryptem c. k. Namiestnictwa z dn. 17 grudnia 1902 r. Ma ono *propagować socjologię, ekonomię społeczną, historię, prawo oraz nauki pokrewne* (Książka, s. 211). Krakowski „Czas” zachęca *koła, które inteligencją stoją wysoko [oraz] wierzą w możliwość poprawy naszych stosunków na drodze wytrwałej, rozumnej i celowej, choćby powolnej pracy do przystąpienia do Towarzystwa. Kto patrzy na nasze życie publiczne – czytamy w gazecie z dn. 13 lutego – z boleścią stwierdzi niektóre objawy, nie dowodzące jego na-*

leżytego rozwoju (...). Brak ducha publicznego, rażąca niejednokrotnie niezajomość spraw publicznych (...), oprócz tego wpływ literatury i prasy niemieckiej sprawia, że coraz mniej badamy nasze zagadnienia w ich początkach historycznych, a coraz częściej w oderwaniu od naszych właściwości i naszej indywidualności (...). Zamiarem naszym jest obudzić (...) zamilowanie do spraw publicznych i dać im naukowe podstawy do oceniania tych spraw z samodzielnego punktu widzenia (...).

Anons podpisali: Dr Zygmunt Balicki, Dr Artur Benis, Dr Leopold Caro, Dr Wiktor Czermak, Dr Zofia Daszyńska-Golińska, Dr Stanisław Estreicher, Dr Antoni Górski, Dr Władysław L. Jaworski, Dr Stanisław Grabski, Dr Adam Krzyżanowski, Dr Stanisław Krzyżanowski, Dr Juliusz Makarewicz, Dr Józef Milewski, Dr Julian Nowak, Ks. ks. Dr Stefan Pawlicki, Dr Karol Potkański, Dr Tadeusz Starzewski, Dr Józef Steinberg, Dr Mścisław Wartenberg, Dr Bolesław Wicherkiewicz.

Dla pielęgnowania nauk społecznych [anons prasowy]. Czas, 1903 z dn. 13 lutego nr 35 s. 1; Sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego Towarzystwa Pielęgnowania Nauk Społecznych od r. 1903 do 1 I 1910. Kraków 1910, 59 s.; Książka 1903 nr 6 s. 210–211

[22 IX]

Zmarł śmiercią tragiczną Witold Lassota, socjolog, sekretarz Namiestnictwa we Lwowie, członek lwowskiego Towarzystwa Prawniczego. Odebrał sobie życie strzałem z pistoletu w skroń w krynickim „Domu Zdrojowym” (w nocy z 21 na 22 września 1903 roku). „Zmarły znany był jako gorliwy pracownik naukowy w dziedzinie socjologii” (Naprzód).

St.: Witold Lassota. Ekonomista 1903 z. 3 s. 167; Witold Lassota Przegląd Prawa i Administracji 1903 z. 10 s. 828; Naprzód 1903 nr 263 s. 3

[8 XII]

W Brighton umiera Herbert Spencer, *syt chwały i świadomości dokonania wielkich rzeczy* – jak napisano na łamach lwowskiego pisma *Tydzień* (13 grudnia 1903). Wydarzenie to odnotowały obszernie czasopisma polskie („Ogniwo”, „Przegląd Filozoficzny”, „Przegląd Powszechny” „Głos”, „Biblioteka Samokształcenia”, „Przegląd Tygodniowy”, „Gazeta Sądowa Warszawska”). W pogrzebie angielskiego filozofa i socjologa uczestniczył Henryk Struve, zamieszczając sprawozdanie z tej uroczystości na łamach „Przeglądu Filozoficznego”.

Stanisław Brzozowski: Herbert Spencer (1820–1903). Biblioteka Samokształcenia 1904 nr 4 s. 171–178 nr 5 s. 218–225 nr 6 s. 238–246 [brak dokończenia]; Kazimierz Kelles-Krauz: Herbert Spencer. Przegląd Tygodniowy 1904 nr 1 s. 6–8; Stanisław Posner: Herbert Spencer: wspomnienie. Gazeta Sądowa Warszawska 1904 nr 1 s. 5–6 nr 2 s. 19–22 nr 3 s. 36–39 nr 4

s. 55–57 nr 5 s. 72–75 nr 6 s. 87–90 nr 7 s. 104–107 nr 8 s. 120–123; E.B.: Herbert Spencer: Głos 1903 nr 51 s. 813–4. Wydarzeniu temu poświęcono zeszyt 2 (1904) Przeglądu Filozoficznego.

[18 XII]

Socjologów naszych można policzyć na dwóch palcach rąk – pisał Kazimierz Kelles-Krauz. *Oto ich lista, do której trudno będzie dodać jakieś nazwisko: dwaj nestorowie, Limanowski i Gumpłowicz; dwaj nieżyjący już: J.K. Potocki i Krusiński; następnie: Krzywicki, Abramowski, Winiarski, Balicki, Kulczycki – no i autor niniejszych uwag. Dodajmy jeszcze Stanisława Grabskiego, który z fachu ekonomista.* Autor uważa, iż sytuację poprawić może powołanie polskiego towarzystwa socjologicznego.

K. [Kelles]-Krauz: Socjologia. Książka 1903 nr 13 s. 517–519

Wydawnictwa książkowe:

Balicki Zygmunt: Egoizm narodowy wobec etyki. Wyd. drugie, uzupełnione. Lwów 1903 L. Anczyc i Sp. 94 s.

Balicki Zygmunt: Metody nauk społecznych i ich rozwój w XIX stuleciu. Warszawa 1903 Księgarnia E. Wende i Sp. 62 s.

Bujak Franciszek: Żniąca. Wieś powiatu limanowskiego. Stosunki gospodarcze i społeczne. Kraków 1903, VII, 152 s.

Karłowicz Jan: O człowieku pierwotnym. Siedem odczytów. Lwów 1903, 163 s.

Pilat Władysław, Lassota Witold: O nowoczesnej socjologii. Sześć wykładów. Lwów 1903 Przedruk z „Przeglądu Prawa i Administracji” Drukarnia Ludowa 179 s.

Wityk Seman: Jak żyje 10.500 mieszkańców Lwowa.. Lwów 1903 Nakład autora 123 s.

Przekłady na język polski:

Bougle Celestin C.: Idea równości. Studium socjologiczne. Przekł. [z fr.] Zygmunta Poznańskiego. Lwów 1903 Polskie Towarzystwo Nakładowe, 243 s.

Durkheim Emile: Próba określenia zjawisk religijnych. Przekł. [z fr.] Stanisław Brzozowski. Warszawa 1903 P. Laurer 48 s. Biblioteka Samokształcenia nr 37

Kautsky Karl: Rewolucja socjalna. Przekł. z niem. Kraków 1903 „Proletariat”, 148 s.

Kowalevskij Maksym: Zarys początków rozwoju rodziny i własności. Przekł. [z ros.] M. Gomólińska. Warszawa 1903 Księgarnia Naukowa 238 s.

Plechanow Jurij: Czy socjalizm jest nauką? Przekł. z ros. Kraków 1903 B. Drobner, 31 s.

1913 [90 lat temu]

[Kwiecień]

Jan Czekanowski zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Lwowskiego. Z początkiem r. ak. 1913/14 objął po Stanisławie Ciszewskim kierownictwo Katedry Antropologii i Etnologii, którą kierował aż do połowy 1941. Przy katedrze tej uruchomione zostało w okresie Drugiej Rzeczypospolitej seminarium socjologiczne.

[Wiosna]

W ramach prac badawczych Uniwersytetu Ludowego im. Adama Mickiewicza, dr Zofia Daszyńska-Golińska z zespołem przeprowadziła na terenie Krakowa blisko 400 wywiadów z młodocianymi robotnikami i rzemieślnikami nt. ich poziomu bytowego i statusu społecznego.

Zofia Daszyńska-Golińska: Robotnicy młodociani w rzemiośle i rękodzielnictwie w Krakowie. *Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne* 1913 z. 1/2 s. 28–140

[Jesień]

Dr Władysław Mieczysław Kozłowski podejmuje w Towarzystwie Kursów Naukowych w r. ak. 1913/14 wykład nt. Filozofia społeczna.

[Jesień]

Bronisław Malinowski podejmuje wykłady w London School of Economics. W tym też roku ukazała się w Londynie jego pierwsza książka w języku angielskim: „The Family among the Australian Aborigines. A Sociological Study”.

[]

W Diecezji Mohylewskiej i Mińskiej uruchomione zostały kursy dla księży nie posiadających wyższego wykształcenia uniwersyteckiego, pragnących uzyskać kwalifikacje do nauczania religii w gimnazjach. W skład programu kursów weszła m.in. socjologia. Do studiowania tego przedmiotu zaproponowano następujące lektury:

Biederlack Heinrich Joseph: *Kwestia społeczna: Przyczynek do rozumienia jej istoty i rozwiązania jej*. Poznań 1908 Ks. Św. Wojciecha, XIV, 335 s. (przekł. z niemieckiego)

Pawlicki Stefan: *Socjologia*. Kraków 1909, 203 s. (III wyd. litografowane w UJ)

Szymański Antoni: *Katolicyzm socjalny we Francji*. Włocławek 1911 Drukarnia Diecezjalna, 56 s.

Romanowski Henryk: *Wstęp do ekonomii społecznej chrześcijańskiej*. Kr. 1910, VIII, 313 s.

Wiadomości Kościelne [...] Diecezji Mohylewskiej i Mińskiej. 1913 nr 3/4 s. 43.

Wydawnictwa książkowe:

Daszyńska-Golińska Zofia: Robotnicy młodociani w rzemiośle i rękodziełach w Krakowie. Kraków 1913 Odb. z Czasopisma Prawniczego i Ekonomicznego 115 s.

Grabowski Edward: Skupiska miejskie w Królestwie Polskim. Warszawa 1914, VII, 250 s. Odb. z Ekonomisty 1913 z. 3 1914 z. 1–2.

Konczyński Józef: Stan moralny społeczeństwa polskiego na podstawie danych statystyki kryminalnej. Warszawa 1913 Gebethner i Wolff 190 s. [wyd.2]

Konczyński Józef: Ludność Warszawy. Studium statystyczne 1877–1911. Warszawa 1913, XL, 122 s.

Lange Józef: Postęp a nacjonalizm. W. 1913, 129 s.

Mytkowicz Andrzej: Z przeszłości i terażniejszości robotnika. Kraków 1913, 62 s.

Ołtuszewski Władysław: Zarys dziejów powszechnych rozumowanych. Próba socjologii stosowanej do dziejów (tzw. historia starożytna i wieki średnie). Warszawa 1913, 328 s.

Szymański Antoni: Studya i szkice społeczne. Warszawa 1913 Nakładem Biblioteki Dzieł Chrześcijańskich 247 s.

Przekłady na język polski:

Atkinson Walter Wiliam: Potęga myśli w życiu codziennym i w walce o byt. 172 s.

Forel August: Zagadnienia seksualne roztrząsane ze stanowiska nauk przyrodniczych, psychologii, higieny i socjologii. Przełożone z niemieckiego przez T. Witwickiego, Władysława Witwickiego i Witolda Schreiberę. Lwów 1913 Nakładem Księgarni Polskiej B. Połonieckiego 404 s.

1923 [80 lat temu]

[1 I]

Socjologia w Polsce była wykładana w następujących szkołach wyższych (stan na 1 stycznia):

Warszawa: 1. Uniwersytet Warszawski

Wydział Prawa i Nauk Politycznych

– Prof. zw. Leon Petrażycki: „Socjologia”

– Prof. zw. Ludwik Krzywicki: „Historia ustrojów społecznych”

2. Wolna Wszechnica Polska

Wydział Nauk Politycznych i Społecznych

– Prof. zw. Ludwik Krzywicki: „Socjologia”

3. Wyższa Szkoła Handlowa
– Prof. zw. Ludwik Krzywicki: „Socjologia”
4. Szkoła Nauk Politycznych
– Prof. zw. Leon Petrażycki: „Zarys polityki i socjologii”
- Poznań: 5. Uniwersytet Poznański
Wydział Filozoficzny
– Prof. zw. Florian Znaniecki: „Socjologia i filozofia kultury”
- Lublin: 6. [Katolicki] Uniwersytet Lubelski
Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych
– Prof. nadzw. ks. Aleksander Wóycicki: „Socjologia”

[III]

Obchody jubileuszu czterdziestolecia pracy naukowej Ludwika Krzywickiego. Z tej okazji wydano tom jego prac socjologicznych (Studia socjologiczne. Warszawa 1923 Nakładem Gebethnera i Wollfa, 347 s.) oraz (z opóźnieniem) księgę jubileuszową (Studia społeczne i gospodarcze. Księga jubileuszowa dla uczczenia 40-letniej pracy naukowej Ludwika Krzywickiego. Warszawa 1925, Nakładem Księgarni F. Hoesicka 342 s.). W czasopismach ukazały się liczne wzmianki.

W roku bieżącym upływa czterdzieści lat niesłuchanie płodnej, niezwykle rozległej, niepospolicie głębokiej pracy naukowej Ludwika Krzywickiego – pisano we wstępie do „Studiów”. W celu uczczenia czterdziestolecia pracy Ludwika Krzywickiego z inicjatywy Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich zawiązał się komitet w składzie przedstawicieli Senatu Uniwersytetu i Politechniki warszawskiej, Wyższej Szkoły Handlowej, Wolnej Wszechnicy [Polskiej], Uniwersytetu Lubelskiego, Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, Kasy im. Mianowskiego, Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, Warszawskiego Instytutu Filozoficznego, Towarzystwa Naukowego we Lwowie, Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie i Lwowie, Towarzystwa Prawniczego i Ekonomicznego w Poznaniu, Głównego Urzędu Statystycznego, Instytutu Gospodarstwa Społecznego oraz Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich. Komitet przede wszystkim postanowił wydać te zapomniane lub mniej znane prace Jubilata.

Bezmaski H. [Posner S.]: Ludwik Krzywicki. Robotnik 1923 nr 29 s. 2; Bystróż J.S.: Czterdziestolecie pracy naukowej Ludwika Krzywickiego. Przegląd Bibliograficzny. 1924 z. 1 s. 101–102; Czterdziestolecie pracy naukowej i pedagogicznej Ludwika Krzywickiego. Świat 1923 nr 12 s. 10; Dziewulski S.: Prof. Ludwik Krzywicki jako ekonomista i statystyk. Ekonomista 1923 t. 1 s. 11–22; Kempner S.: L. K. Z powodu 40-lecia pracy naukowej. Kurier Polski 1923 nr 23 s. 4–5; Posner S.: Ludwik Krzywicki. Ekonomista 1923 t. 1, s. 3–10; Posner S.:

Uroczystość jubileuszowa. Robotnik 1923 nr 75 s. 3; Runicz Sz.: Ludwik Krzywicki 1883–1923. Kultura Robotnicza 1923 nr 6 s. 164–168; Wasilewski L.: Ludwik Krzywicki (Z powodu czterdziestolecia pracy naukowej i społecznej). Przegląd Warszawski 1923 nr 20 s. 220–227.

[10–13 V]

We Lwowie obraduje I Polski Zjazd Filozoficzny. W jego programie znalazły się dwa referaty socjologiczne, przygotowane i wygłoszone przez prof. Leopolda Caro ze Lwowa (Materializm dziejowy jako jedna z podstaw marksizmu. Przegląd Współczesny 1923 nr 16 s. 176–197, też skrót Przegląd Filozoficzny 1927 t. 30 s. 335–337) oraz doc. Ludwikę Rybicką-Dobrzyńską z Poznania (Wybory powszechne w świetle psychologii społecznej i etyki. Przegląd Filozoficzny 1927 t. 30 s. 312–314.).

Polskie zjazdy filozoficzne. Red. R. Jadczyk. Toruń 1995 s. 9–36

[7 VI]

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zatwierdza uchwałę Rady Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Poznańskiego, której mocą dr Stanisław Poniąkowski został habilitowany jako docent etnologii.

Dz.U. MWRiOP 1923 nr 14 poz. 131 s. 255

[Czerwiec]

Rozstrzygnięcie konkursu Instytutu Socjologicznego w Poznaniu na „Najlepszy życiorys pracownika” (ogłoszony 20 grudnia 1921 roku), na który wpłynęło 149 autobiografii. Pierwszą nagrodę przyznano za „Życiorys własny robotnika” Jakubowi Wojciechowskiemu (druk w 1930), wyróżniono „Życiorys własny” Władysława Berkana (druk w 1924). Biografie stały się podstawą publikacji Józefa Chałasińskiego pt. „Drogi awansu społecznego robotnika (1931).

[25 VII]

Czytam „Wstęp do socjologii” [Floriana Znanięckiego] – *abstrakcyjny, niejasny, przez to nudny* – odnotował w swoim diariuszu Bolesław Limanowski.

Limanowski B.: Pamiątniki 1919–1928. Warszawa 1973 s. 87

[Jesień]

Po okresie starań o powołanie katedry socjologii na wydziale filozoficznym (starano się o pozyskanie Erazma Majewskiego), władze nowego uniwersytetu w Wilnie powierzyły Katedrę Chrześcijańskich Nauk Społecznych na Wydziale Teologicznym ks. dr Aleksandrowi Wóycickiemu profesorowi socjologii Uniwersytetu Lubelskiego.

[5 X]

Z diariusza Bolesława Limanowskiego: *Skończyłem czytać „Wstęp do socjologii” Floriana Znanieckiego – dużo gadaniny, niejasny wykład, lubowanie się w cudzoziemskiej frazeologii.*

Limanowski B.: Pamiętniki 1919–1928. Warszawa 1973 s. 91

22 X]

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego mianował byłego ministra skarbu Władysława Grabskiego profesorem zwyczajnym polityki ekonomicznej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Podjął m. in. wykład z zakresu polityki agrarnej, gdzie – jak napisał po latach – *podkreśliłem potrzebę (...) zbliżenia tej dziedziny do socjologii.*

Dz.U. MWRiOP 1923 nr 21 poz. 193 s. 371

Wydawnictwa książkowe:

Baudouin de Courtenay Jan: Kwestia żydowska w państwie polskim. Warszawa 1923, 40 s.

Jaxa-Bykowski Ludwik: Badania eksperymentalne nad znaczeniem współzawodnictwa. Warszawa 1923, 79 s.

Kulczycki Ludwik: Zasady socjologii ogólnej. Lwów-Poznań 1923 Wydawnictwo Polskie 428 s.

Kruszewski Stanisław, Zdziarski M.: Życie robotnicze w Polsce w latach 1913–1921. W. 1923, 94 s.

Krzywicki Ludwik: Studia socjologiczne. Warszawa [1923], VII, 340 s.

Kuznowicz Mieczysław Józef: Obrazki z życia zaniedbanej młodzieży. Kraków [1923], 61 s.

Majewski Erazm: Nauka o cywilizacji. T.4: Narodziny i rozwój ducha na ziemi. Warszawa [1923] Gebethner i Wolff, 205 s.

Makarewicz Juliusz: Przebudowa społeczna. Lwów-Warszawa 1923 Książnica Polska Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, XVI, 258 s.

Nawroczyński Bogdan: Uczeń i klasa. Warszawa 1923 Książnica Polska Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych VII, 326 s.

Staniewicz Witold: Majtuzy Bołondziszki, wieś powiatu lidzkiego. Studium społeczne i gospodarcze. Wilno 1923 Gebethner i Wolff 159 s.

Przekłady na język polski:

Beer Max: Historia powszechna socjalizmu i walk społecznych. Warszawa „Książka” Cz. 1: Czasy starożytne. Przekł. z niem. S[tanisław] H[aecker] 101 s. Cz. 2: Średniowiecze. Przekł. z niem. S[tanisław] B[ilski] 105 s.

Kautsky Karl: Pochodzenie chrześcijaństwa. Przekł. [z niem.] Jan Hampel. Warszawa „Książka” XII, 307 s.

Tylor E.B.: Antropologia. Wstęp do badania człowieka i cywilizacji. Aleksandra Bąkowska W. 1923, 444 s. Biblioteka Dzieł Naukowych (Wyd. IV)

1933 [50 lat temu]

[8 I]

Zmarł po ciężkiej chorobie, przeżywszy zaledwie 31 lat, Władysław Landau, ekonomista, statystyk, polityk społeczny i socjograf, pracownik Instytutu Gospodarstwa Społecznego, Głównego Urzędu Statystycznego oraz wykładowca Wolnej Wszechnicy Polskiej w Łodzi.

Jasiński J.: Prace Władysława Landaua. Robotniczy Przegląd Gospodarski 1933 nr 1 s. 8–9; Krzeczowski K.: Władysław Landau. Wspomnienie pośmiertne. Statystyka Pracy 1933 z. 1 s. 5–6; Śp. W. L. Gazeta Polska 1933 nr 10 s. 4

[II]

Wiek XIX postawił i wyłonił z ducha pozytywizmu zagadnienie czynnika zbiorowego, stawiając zrazu w formie mglistej problem socjologii. Problem ten przez cały tok wieku jest przedmiotem dyskusji na temat podstaw metod nauk humanistycznych. Toczy się więc ta wielka walka pomiędzy indywidualistami a kolektywistami, by wspomnieć np. polemikę około historii kultury Lamprechta lub psychologii Wundta. (...) Z ducha więc pozytywizmu i liberalizmu wyrasta główne zagadnienie, z którym u progu wieku XX usiłuje sobie dać radę teoria państwa i społeczeństwa tego już wieku. Jej podbudowę stanowiąc chce nowa nauka, którą u zarania swojego stworzył z ducha pozytywizmu właśnie wiek XIX, socjologia. W kulturze wieku XX zaczyna socjologia rościć sobie te same prawa, jak w kulturze wieku XIX psychologia. Nieświadoma zupełnie swoich dróg i celów, opanowana przez mętnych dyletantów, wyznawana najchętniej przez arywistów umysłowych wieku XX, jest ta nauka najniebezpieczniejszym dziedzictwem, jakie wiek XIX pozostawił po sobie w spadku wiekowi XX i nosi na swym czole niebezpieczne piętno schyłkowości, jakie różne twory wieku XIX miały już w samym początku swego powstania.

Lempicki Z.: Oblicze duchowe wieku dziewiętnastego. Kultura i Wychowanie 1933 z. 1 s. 69–70

[19–21 IV]

W Wilnie, podczas obrad Sekcji Nauk Społecznych kolejnego Zjazdu Związku Zakładów Teologicznych, ks. Alojzy Poszwa skrytykował projekt programu socjologii dla alumnów autorstwa ks. dr Waleriana Adamskiego,

ucznia Floriana Znanięckiego, zarzucając temu projektowi świecki charakter. Sam proponuje program stworzony *na mocnych podstawach urzędowej nauki kościelnej, [który] zaznajomiłby wychowanków nie z laickimi próbami w dziedzinie społecznej lecz z dokumentami nieomylnego magisterium Kościoła.*

Sekcja Nauk Społecznych. W: Pamiętnik Siódmego Zjazdu w Wilnie. Wilno s. 353–365

[9 V]

Ministerstwo WRiOP udziela Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu prawa nadawania niższych stopni naukowych:

1. Na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych: magistra prawa i magistra nauk społeczno-ekonomicznych;

2. Na Wydziale Humanistycznym: magistra filozofii w zakresie nauk filozoficznych, filologii polskiej, klasycznej, francuskiej oraz historii i pedagogiki.

Czteroletnie studia na stopień magistra nauk ekonomiczno-społecznych odbywały się w ramach sekcji ekonomiczno-społecznej, gdzie po IV roku obowiązywał słuchaczy egzamin m. in. z socjologii. Egzaminatorami tego przedmiotu byli ks. prof. Antoni Szymański i prof. Ludwik Górski.

Dz.U. Min. WRiOP 1933 poz. 139 nr 10 s. 422; poz. 144 s. 433-437; poz. 153 s. 450

[18 VI]

Tworzy się w Warszawie Zespół Literacki „Przedmieście”, w którym m. in. planowano stworzenie Studium Badawczego. Jego celem było zainicjowanie współpracy zbiorowej literatów i uczonych (biologia, psychologia, socjologia) dla *opisu wszystkich dziedzin życia ludzkiego na przedmieściu* („Epoka”). Noszono się z zamiarem opisu marginalnych grup społecznych, zakładając przy tym, że utwór literacki, oparty na rygorystycznej obserwacji, pogłębia się i rozszerza do poziomu badania naukowego. Odwołując się do prac socjologów, z autorów polskich szczególnie do pracy Stanisława Rychlińskiego „Badania środowiska społecznego. Podstawowe zagadnienia metodologiczne” (1932), przestrzegano jednak aby w scjenczmie nie zatracić artyzmu. *Socjologia tym różni się od nauk ścisłych, że nie znosi pewników, ujawnia prawa albo prawidłowości sprzeczne.* W duchu tej idei powstały m. in. powieści i opowiadania Heleny Boguszeńskiej i Jerzego Kornackiego „Jadą wozy z cegłą” (1934), Bolesława Piacha „Nas jest więcej...”, Haliny Kraheńskiej „Polski strajk” (1936, zdjęta przez cenzurę) i „Zdrada Heńka Kubisza” (1938).

Nowa grupa literacka. Epoka 1933 nr 32; Słownik literatury polskiej XX wieku. Wr. 1993 s. 1222–1229.

[28 VI]

Umiera Stanisław Rosłonec, autor monografii osady Przybyszew nad Pilicą.

Śp. S. R. Rolnictwo 1933 t. 4 z. 1 s. 58

[VII]

Odchodzi na emeryturę w wieku 70 lat Ludwik Krzywicki, profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego i Wolnej Wszechnicy Polskiej. Nie prze-rwał jednak swoich wykładów. Uczelnie na każdy kolejny rok przedłużały z nim umowę o pracę na podstawie zezwolenia ministra na „zajęcia uboczne”. Katedrę jego na UW zlikwidowano dopiero po r. ak. 1934/35, mianując go od jesieni 1935 prof. honorowym UW, co upoważniało go do kontynuowania wykładów. Katedrę Socjologii na WWP zwolnił dopiero po r. ak. 1936/37.

[IX]

Z inicjatywy Ireny Kosmowskiej, Instytut Gospodarstwa Społecznego roz-pisuje konkurs na pamiętniki chłopów. Odezwę konkursu zredagował Ludwik Krzywicki. W odpowiedzi na apel, nadesłano do Instytutu 498 pamiętników.

Szturm de Sztrem T.: Instytut Gospodarstwa Społecznego 1920–1944. Przyczynek do hi-storii instytucji naukowo-społecznych w Polsce. Warszawa 1959 s. 125–126

[25 IX]

Rozporządzeniem Ministra WRiOP utworzona została Katedra Socjologii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego, którą w kwiet-niu 1934 roku objął prof. Jan S. Bystroń.

Dz.U. Min. WRiOP 1933 Poz. 207 nr 16 s. 675–678

[25 IX]

Rozporządzeniem Ministra WRiOP zwinięta zostaje Katedra Socjologii Chrześcijańskiej na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

Dz.U. Min. WRiOP 1933 Poz. 207 nr 16 s. 675–678; Mon. Pol. 1933 nr 221 s.1

[X]

Z początkiem r. ak. 1933/1934 w krakowskiej Polskiej Szkole Nauk Poli-tycznych (założona w 1911, reaktywowana po wojnie w 1921) wprowadzony zostaje wykład z zakresu socjologii. Powierzono go ks. doc. Franciszkowi Mirkowi. Wykładał on w latach 1933/34–1936/37.

Arch. UJ: Szkoła Nauk Politycznych w Krakowie, sygn. 02668

[15 XII]

Przy krakowskim Towarzystwie Uniwersytetu Robotniczego rozpoczyna działalność Szkoła Nauk Społecznych, której kierownictwo powierzono dr Feliksowi Grossowi. Miała ona na celu *umożliwienie dalszego kształcenia wszystkim chętnym i zamilowanym w nauce*. Na prowadzonym w Szkole Seminarium Socjologicznym przez Grossa i prof. Zygmunta Mysłakowskiego powstała w 1938 książka *Robotnicy piszą. (Pamiętniki robotników)*.

Towpasz S.: Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego w Krakowie 1926–1939 – działalność kulturalna i oświatowa. W: *Z dziejów pracy społecznej i oświatowej*. Warszawa 1984 t. 2 s. 142–177

[20 XII]

Odbywa się pierwsze zebranie Sekcji Statystycznej Polskiego Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich. Sekcja powstała w łonie Towarzystwa z inicjatywy 13 jego członków, m. in. osób prowadzących badania statystyczno-socjologiczne: Jan Derengowski, Ludwik Landau, Jan Piekałkiewicz, Edward Strzelecki, Tadeusz Szturm de Sztrem i Stefan Szulc.

Sekcja Statystyczna. Sprawozdanie za okres istnienia od 20 grudnia 1933 do 16 grudnia 1937 r. *Ekonomista* 1937 t. 4 s. 94–97

[XII]

Władysław Bronikowski, adiunkt Wydziału Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach (siedziba w stolicy), broni w Szkole Gospodarstwa Wiejskiego pracę doktorską „*Drogi postępu chłop polskiego*” (druk w 1934), którą przygotował pod kierunkiem prof. Władysława Grabskiego. Był to doktorat de facto socjologiczny, formalnie z zakresu nauk rolniczych.

[XII]

Henryk Dembiński, uczestnik seminarium prof. Bronisława Wróblewskiego broni na Wydziale Prawa USB w Wilnie doktorat, którego podstawę stanowiła praca o samorządzie, analizowanym w konwencji dogmatyki i socjologii prawa („*Osobowość publiczno-prawna samorządu w świetle metody dogmatycznej i socjologicznej*”).

[]

Na Wydziale Prawa UW powstaje Koło Socjologiczne Studentów UW im. Leona Petrażyckiego. Inspiratorem i pierwszym przewodniczącym był student prawa Jerzy Ossowski, kuratorem zaś profesor Wacław Makowski. Członkami Koła byli głównie byli seminarzyści Petrażyckiego.

Z Koła Socjologicznego im. L. Petrażyckiego w Warszawie. *Prawo* 1934 nr 5/6 s. 172 nr 7 s. 204 nr 8 s. 237–238 1935 nr 2 s. 60–61 nr 3 s. 93 -94; *Gazeta Sądowa Warszawska* 1934 nr

43 s. 645-6; Gazeta Polska 1935 nr 47 s. 5; Kurier Warszawski 1935 nr 49 s. 12; Prawo nr 2 s. 61 nr 4 s. 126

[]

Wiesław Kryński, po przedstawieniu rozprawy „Stosunek społeczny rodziców i dzieci w polskich rodzinach robotniczych – na podstawie życiorysów”, wykonanej pod kierunkiem prof. Floriana Znanieckiego, otrzymuje stopień doktora na Uniwersytecie Poznańskim.

Arch. UAM, doktoraty, sygn. 153/65

Wydawnictwa książkowe:

Adamski Walerian: Wychowanie państwowe. Próba ujęcia podstaw socjologicznych zagadnienia. Poznań 1933, 75 s.

Bystrzeń Jan S.: Uspołecznienie szkoły i inne szkice. Warszawa 1933 Wyd. M. Arcta 108 s.

Czajkowski Tadeusz, Derengowski Jan: Bezrobocie pracowników umysłowych w Polsce 1927-1932. Warszawa 1933 Instytut Spraw Społecznych VIII, 104 s.

Derengowski Jan: Urlopy wypoczynkowe maszynistów kolejowych w świetle ankiety 1931 roku. Warszawa 1933 IGS 44 s. Sprawy Robotnicze nr 11

Felhorska E[licja], Studencki S. M.: Plany i marzenia młodzieży o przyszłości. Studium przygotowane na podstawie ankiety Józefy Joteyko w sprawie wyboru zawodu. Warszawa-Lwów 1933 Nadkład Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego VIII, 272 s.

Fierich Jerzy: Broniszów, wieś powiatu ropczyckiego. Monografia społeczno-gospodarcza. Warszawa 1933 Nakładem PINGW w Puławach Biblioteka Puławska. Seria Prac Społeczno-Gospodarczych nr 28, XVI, 278, XVIII

Hertz Aleksander: Klasycy socjologii. W. 1933, 149 s.

Jasinowski Bogumił: Wschodnie chrześcijaństwo a Rosja. Na tle rozbioru pierwiastków cywilizacyjnych Wschodu i Zachodu. Wilno 1933, 173 s.

Krahelska H., Pruss Stefan: Życie bezrobotnych. Badania ankietowe. Warszawa 1933 Instytut Spraw Społecznych X, 110 s.

Krzczkowski Konstanty: Dzieje życia i twórczości Edwarda Abramowskiego. Warszawa 1933 Wyd. Spółdzielczego Instytutu Naukowego 151 s.

Krzysztofik Wincenty: Jasieniówka, wieś powiatu sokólskiego. Monografia ze szczególnym uwzględnieniem zmian wywołanych komasacją gruntów. Poznań 1933 219 s.

Kuchta Jan: Dziecko-włóczęga. W. 1933, 172 s.

Kuchta Jan: Rozwój psychiczny dziecka wiejskiego. W. 1933, 44 s.

Pamiętniki bezrobotnych. Warszawa 1933 Instytut Gospodarstwa Społecznego 604 s.

Przybysławski W.: Uniź, wieś pow. horodeńskiego. Studium społeczno-gospodarcze. Warszawa 1933 Nakładem PINGW w Puławach Biblioteka Puławska. Seria Prac Społeczno-Gospodarczych nr 38, 104 s.

Rosłonec Stanisław: Przybyszew, osada w pow. grójeckim. Warszawa 1933 Nakładem PINGW w Puławach Biblioteka Puławska. Seria Prac Społeczno-Gospodarczych nr 37, VIII, 260 s.

Szelejewski Jan: Dziecko wiejskie. Poznań [1933] 101 s.

Szuman Stefan, Pieter Józef, Weryński Henryk: Psychologia światopoglądu młodzieży. Idealizm, filozofia, religia. Opracowano na podstawie dzienników młodzieży. Warszawa-Lwów 1933 Nakład Naukowego Towarzystwa Pedagogicznego, VIII, 474 s.

Urke-Nachalik [pseud.]: Życiorys własny przestępcy. Przedm. Stefan Błachowski. Poznań 1933 Towarzystwo Opieki nad Więźniem XX, 382 s.

Żejmo-Żejmis Stanisław: Wieś Pałucka. Studium antropologiczno-socjologiczne. Lwów 1933 Nakł. Towarzystwa Naukowego we Lwowie 30 s.

Żydzi w Polsce Odrodzonej. Działalność gospodarcza, oświatowa i kulturalna. Red. I. Schiper i inni. Warszawa 1933 t. 2 Wydawnictwo „Żydzi w Polsce Odrodzonej” 617 s.

Przekłady na język polski:

Engels Fryderyk: Rozwój socjalizmu od utopii do nauki. Tłum. I przypisy pod red. J. Maliniaka. Przedmowa O[skar] L[ange]. Warszawa [1933] Światło 78 s.

1943 [60 lat temu]

[I/II]

Ukazuje się w Warszawie dwuczęściowy esej Stanisława Ossowskiego „I. Najogólniejsze postulaty nowoczesnej demokracji. II. Zagadnienia demokratycznej organizacji życia społecznego” (30 s.). Był to druk konspiracyjny – autor ukrywał się pod pseudonimem Władysław Raszka, tekst antydatowano (1939 rok) i wskazano na Łuck, jako na miejsce wydania, oraz na Sekcję Nauk Społecznych Ludowego Uniwersytetu Korespondencyjnego, jako rzekomego wydawcę.

[23 III]

Zmarł w Rudawie k. Krakowa Karol Ludwik Koniński, pisarz katolicki, eseista (kultura ludowa, naród, zagadnienia światopoglądowe), autor prac socjologicznych o narodzie i kulturze ludowej.

Herling-Grudziński G.: Karol L. Koniński. W: Straty kultury polskiej 1939–1944. Glasgow 1945 t. 2 s. 291–300; Machay F.: Wspomnienie o przyjacielu Hiobie. Tygodnik Powszechny

1946 nr 28 [Też w: 70 Żywotów. Kraków 1977 s. 19–37]; Ordega A. [Hulewicz J.]: Karol L. Koniński. W: Straty kultury polskiej 1939–1944 Glasgow 1945 t. 2 s. 300–308; Wyka K.: Karol L. Koniński. Pamiętnik Literacki 1946 z. 28 s. 205–224; Żukrowski W.: Wspomnienie o Karolu Konińskim. Odra 1945 nr 1 s. 4–5

[IV]

Hipolit Gliwic, uwięziony w czasie masowych aresztowań działaczy konspiracyjnych w Warszawie, zmarł wkrótce po przesłuchaniu na gestapo (istnieje przypuszczenie, iż otrul się). Został pochowany na cmentarzu kalwińskim w Warszawie. Jako dziekanem Wydz. Prawa i Nauk Ekonomiczno-Społecznych Wolnej Wszechnicy Polskiej (od 1935) reorganizował na socjologię w łódzkiej filii WWP, doprowadzając do uruchomienia dwóch socjologicznych katedr: socjologii ogólnej z Józefem Chałasińskim i szczegółowej z Józefem Obrębskim. Wypracowana przez niego struktura organizacyjna socjologii na Oddziale WWP w Łodzi odtworzona została w maju 1945 po powołaniu Uniwersytetu Łódzkiego.

[19 VI]

Umiera Jan Piekalkiewicz, wykładowca warszawskiej Szkoły Nauk Politycznych, pracownik Instytutu Spraw Społecznych (prowadził m. in. badania składu społecznego robotników polskich), członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Statystycznego, działacz konspiracji warszawskiej. Zatrzymany przez gestapo, przesłuchiwany na Szucha, zmarł z wycieńczenia w więzieniu Pawiaku.

Kunert A. K.: Słownik biograficzny konspiracji warszawskiej 1939–1944. Warszawa 1987 t. 2 s. 148–149

[5 XI]

Zmarł w obozie koncentracyjnym w Majdanku Izaak (Ignacy) Schipper (Schiper), żydowski i polski historyk, socjolog. Publikował głównie w jidysz, niemieckim oraz także po polsku. Zajmował się historią Żydów polskich, szczególnie ich życiem ekonomicznym i kulturą. Interesował się zagadnieniami religijnymi, pisał po polsku o dorobku w tym zakresie Maxa Webera. Współredaktor i współautor dwutomowej książki „Żydzi w Polsce Odrodzonej” (1932–1933). Współpracował z Instytutem Badania Spraw Narodowościowych.

Hirschhaut J.: Dr Icchak Sziper, zejn lebn un szafn. Bibliografie fun werk un arbetn... W: Fun noentn ower. New York 1955 s. 257–63

[X]

W Nowym Jorku ukazało się studium Konstantego Symmons-Symonowicza „The Studies in Nationality and Nationalism in Poland Between the

Two Wars (1918–1939). A Bibliographical Survey”. Stanowiło pierwszą de facto próbę omówienia i udokumentowania dorobku socjologii polskiej okresu Drugiej Rzeczypospolitej.

Bulletin of the Polish Institute of Arts and Sciences in America 1943 nr 2 s. 57–125 (w rok później także w odbitce, 73 s.).

[XII]

Ewa E. Rybicka, (psychologia wychowawcza i społeczna, autorka m.in. prac o socjologii klasy szkolnej, asystentka Uniwersytetu Warszawskiego w katedrze Stefana Baleya), działacz harcerski, w okresie okupacji uczestniczyła w tajnym nauczaniu (wykładowca psychologii Sekcji Pedagogicznej UW). Zatrzymana przez gestapo, została wkrótce stracona w egzekucji publicznej wraz z mężem i matką.

Baley S.: Trzy ofiary wojny wśród psychologów pracujących na terenie wychowawczym. Psychologia Wychowawcza 1946/47 nr 1 s. 15–26

[XII]

Joanna M. Kunicka (psychologia społeczna i wychowawcza, autorka m. in. prac o socjologii klasy szkolnej, asystentka Uniwersytetu Warszawskiego w katedrze Stefana Baleya), brała czynny udział w tajnym nauczaniu (komplety słuchaczy Sekcji Pedagogicznej UW zbierały się w jej mieszkaniu) co miało swój tragiczny finał. Została aresztowana we wrześniu 1943 przez gestapo, po przesłuchaniu na Pawiaku, znalazła się wkrótce w obozie w Oświęcimiu-Brzezince, zmarła tam po trzech miesiącach po jej uwięzieniu.

Baley S.: Trzy ofiary wojny wśród psychologów pracujących na terenie wychowawczym. Psychologia Wychowawcza 1946/47 nr 1 s. 15–26

[XII]

W wydaniu konspiracyjnym wyszła książka Zygmunta Zaremby „Przeobrażenia socjalne w okresie międzywojennym”.

Kultura (Paryż) 1947 nr 1 s. 13–17

[XII]

Aresztowana zostaje przez gestapo Maria Balsigerowa, długoletni współpracownik Instytutu Gospodarstwa Społecznego, badacz kwestii socjalnych, tłumacz, działacz ruchu socjalistycznego. Uwięziona na Pawiaku, wkrótce wywieziona została do obozu w Ravensbrück, gdzie zmarła.

[I]
Halina Kraheńska finalizuje prowadzone przez siebie w konspiracji badania socjologiczne nad postawami mieszkańców Warszawy ukształtowanymi w warunkach okupacji.

AAN, PZPR, 383 – spuścizna Haliny Kraheńskiej Maszynopis 1943 kart 42 [Mf 2607/1]: Postawa społeczeństwa polskiego pod okupacją niemiecką.

1953 [50 lat temu]

[1 I]
Katedra Historii Socjologii Uniwersytetu Poznańskiego zostaje przemianowana na Katedrę Historii Myśli Społecznej.

[I]
Moskiewskie „Woprosy Filozofii” (1953 nr 1) w dziale „Krytyka i bibliografia” zamieszczają tekst pt. „Polskie czasopismo filozoficzne w walce o upowszechnienie marksizmu”, w którym m.in. czytamy: *Naród polski, natchniony słowami wielkiego Stalina o KPZR i krajach demokracji ludowej jako szturmowych brygadach światowego rewolucyjnego ruchu robotniczego, pewnie kroczy naprzód ku swej jasnej i świetlanej przyszłości* (s. 208), co z satysfakcją odnotowuje „Myśl Filozoficzna” (1953 nr 2 s. 418–423).

[19 II]
W zarządzeniu Ministra Szkolnictwa Wyższego „W sprawie ustalenia specjalności tytułu magistra i inżyniera magistra w szkołach wyższych”, nie uwzględniono specjalności „socjologia”.

Monitor Polski 1953 Nr A-24 poz.291

[25 II]
Ukazuje się pierwszy numer kwartalnika „Nauka Polska”, organ Polskiej Akademii Nauk, na łamach którego Zygmunt Modzelewski uważał za stosowne przypomnieć słowa twórcy pierwszego państwa proletariackiego: *O profesorach, wyznających zasady burżuazyjnego patrzenia na świat, Lenin mówił: „Ani jednemu słowu żadnemu z tych profesorów, których stać nawet na najcenniejsze prace w dziedzinach chemii, historii, fizyki, nie wolno wierzyć, gdy mowa jest o filozofii”*.

O roli i znaczeniu nauki w Polsce Ludowej. Nowe drogi 1953 nr 1 s. 62

[II]
Socjologia na Uniwersytecie Łódzkim trwa w stanie hibernacji (!), od czasu do czasu dając znać o swoim istnieniu. M. in. pod pozorem krytyki socjo-

logii burżuazyjnej, Jan Szczepański wydaje w Łodzi podręcznik akademickiego kursu historii socjologii: „Burżuazyjne doktryny socjologiczne XIX i XX wieku” (nakład 575 egzemplarzy), co było wydarzeniem bez precedensu w skali całego bloku reżimu komunistycznego.

[21 III]

Zmarł w Krakowie profesor Franciszek Bujak, pionier monografistyki polskiej, autor monografii wsi Maszkienice (1901, 1914), Żmiąca (1903) i miasteczka Limanowa (1902). Władze komunistyczne niechętnie przyjmowały jego obecność w życiu publicznym. Jesienią 1947 zamknięto współredagowane przez niego pismo „Wieś i Państwo”, w półwiecze jego doktoratu (1949) zaniechano na UJ urzędzenia tradycyjnej uroczystości uniwersyteckiej odnowienia mu stopnia naukowego, atakowała go komunistyczna „Wieś”. Po przejściu na emeryturę zapadł na zdrowiu, znalazł się w bardzo ciężkich warunkach materialnych (sprzedawał partiami swoją bibliotekę, aby utrzymać siebie i ciężko chorą żonę).

Gąsiorowska N.: Franciszek Bujak 1875–1953. *Nauka Polska* 1953 nr 3 s. 186–8; Ingłot S.: Franciszek Bujak. Działalność naukowa i pedagogiczna. Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego 1953 t. 8 Dodatek 3 s. 1–15; Kaczmarczyk K.: Wspomnienie pośmiertne o Franciszku Bujaku. *Przegląd Zachodni* 1953 nr 4/5 s. 706–712; Szczotka S.: Prof. dr Franciszek Bujak. *Lud* 1954 t. 45 cz. 1 s. 7–26

[III]

W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ks. Józef Majka broni pracę doktorską z zakresu katolickiej nauki społecznej („Zagadnienie płac w świetle zasad katolickiego personalizmu”).

Arch. KUL, Referat Personalny, sygn. A-449

[3 VI]

Doktorat z socjologii otrzymuje na Sorbonie Michał M. Borwicz (promotorem doktoratu, opublikowanego rok później po francusku, był Georges Gurvitch). Na pracę składały się, wykonane jeszcze w Polsce, próby analizy holocaustu, m.in. studium na temat sterowania procesami wyzwalań nienawiści grupowej („Organizowanie wściekłości”. Warszawa 1946). Pisał i publikował po polsku, francusku i w jidysz. Był członkiem polskich towarzystw naukowych i kulturalnych działających na emigracji. Współpracował z paryską „Kulturą”, „Zeszytami Historycznymi, londyńskimi „Wiadomościami”.

[Miłosz Cz.]: Doktorat [M. Borwicza]. *Kultura* (Paryż) 1953 nr 11 s. 130–131.

[18 VIII]

Zmarł w Londynie Tytus Filipowicz, polityk, dyplomata, publicysta, socjolog, autor głośnej w swoim czasie książki z zakresu teorii zmiany społecznej pt. „Zagadnienia postępu.” (1911).

[24 VIII]

Rozpoczyna obrady II Światowy Kongres Socjologów w Liège (Belgia), bez udziału delegacji z Polski.

Bulletin International des Sciences Sociales 1954 Vol. VI No 1

[9 IX]

Sekretarz Zarządu ISA, Stein Rokkan, w liście skierowanym do Stanisława Ossowskiego, pisał m. in.: *Miałem zaszczyt odczytać Pański list do Zarządu i Rady na spotkaniach 23 sierpnia [w przeddzień kongresu w Liège] i zostałem upoważniony do przekazania Panu serdecznych życzeń i podziękowań za współudział w pracach naszego stowarzyszenia w ciągu trzech lat, kiedy zaistniał Pan w jego Zarządzie.*

K. Daszkiewicz: Spuścizna rękopiśmienna po prof. Stanisławie Ossowskim. Opracowanie biblioteczne. Warszawa 1983 Maszynopis s. 17

[5 IX–19 X]

Koniec lata i początek jesieni przynoszą kolejną serię zmian organizacyjnych w strukturze nauk społecznych na uniwersytetach, poczynając od UW (5 IX) a kończąc wkrótce na pozostałych uczelniach (19 X), następuje ostateczne już wyrugowanie socjologii ze szkół wyższych. Na Wydziale Filozoficzno-Społecznym UW, w myśl zarządzenia Ministra Szkolnictwa Wyższego z 5 IX, związa się Katedrę Historii Kultury (wraz z dwoma jej zakładami: Historii Kultury oraz Historii Obyczajów i Doktryn Moralnych) zaś Zakład Techniki Społecznych Badań Terenowych przemianowuje się w Zakład Materializmu Historycznego. Dnia 19 X, na mocy zarządzenia tegoż Ministra, przekształca się Wydział Filozoficzno-Społeczny UW tworząc trzy nowe wydziały, w tym Wydział Filozoficzny. W jego skład weszły następujące katedry wraz z zakładami:

1. Katedra Materializmu Dialektycznego i Historycznego
 - 1.1. Zakład Materializmu Dialektycznego
 - 1.2. Zakład Materializmu Historycznego (kier. Julian Hochfeld)
2. Katedra Historii Filozofii i Myśli Społecznej
 - 2.1. Zakłady Historii Filozofii
 - 2.2. Zakład Historii Myśli Społecznej (kier. Nina Assorodobraj)
3. Katedra Logiki

Monitor Polski 1953 Nr A-84 poz. 987 s. 1250; Monitor Polski Nr A-84 poz. 988 s. 1250–1251

[19 X]

Rozporządzeniem Ministra Szkolnictwa Wyższego w sprawie zmian organizacyjnych w szkołach wyższych likwiduje się na Uniwersytecie Jagiellońskim Katedrę Historii Socjologii i Katedrę Historii Kultury oraz przemianowuje się Zakład Historii Ruchów Społecznych na Zakład Historii Polski Nowożytnej i Najnowszej. Na Uniwersytecie Poznańskim dokonano przemianowania Katedry Historii Socjologii na Katedrę Historii Myśli Społecznej, zaś na Uniwersytecie Wrocławskim zwinęto Katedrę Techniki Społecznych Badań Terenowych.

Monitor Polski 1953 Nr A-98 Poz. 1354 s. 1471–1472

[Jesień]

Kończą studia (I stopień) słuchacze trzyletnich studiów nauk społecznych. Nieliczni z nich uzyskali dyplom magisterski, kontynuując naukę na kierunkach historii, filozofii i pedagogiki. Wielu z nie dopuszczono do studiów II stopnia, jak np. Annę Rudzińską (po 1956 sekretarza biura Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego), żołnierza AK (pułk „Baszta” w Powstaniu Warszawskim), z powodu „niewłaściwego pochodzenia społecznego”.

Pierwsza polityczna. Rozm. przepr. T. Bochwic. Po Prostu 1990 nr 6 s. 12–13

[XI]

Artykuł Juliana Hochfelda i Stefana Nowakowskiego „Uwagi o wykorzystaniu pamiętników do badań nad świadomością proletariatu”, stanowi ciąg dalszy dyskusji nad możliwościami prowadzenia badań socjograficznych bez naruszania konwencji doktrynalnej marksizmu.

Mimo licznych już dyskusji, tak podczas Kongresu nauki Polskiej, jak i prowadzonej na łamach „Myśli Filozoficznej” (1951–1953), *dalej nie rozumiemy dokładnie* – cytujemy słowa autorów artykułu – *miejsca badań „szczegółowych” w dyscyplinie zajmującej się „ogólnymi” prawami procesu społecznego, jaka jest materializm historyczny, socjologia marksistowska. (...) Nie zwalnia nas to od obowiązku prowadzenia badań – jakkolwiek zostałyby określone miejsce tych badań i jakiegokolwiek groziłyby nam błędy* (s. 247).

Myśl Filozoficzna 1953 nr 4 s. 242–68

[]

Zmarł w wieku 50 lat Władysław Kryński, pracownik Biblioteki Jagiellońskiej, numizmatyk, absolwent socjologii Uniwersytetu Poznańskiego (doktorat u Floriana Znanieckiego w 1933), autor recenzji publikowanych w pierwszym tomie „Przeglądu Socjologicznego” (1930), jeden z założycieli krakowskiego Koła Socjologów (9 IV 1946), jego pierwszy skarbnik. Rozpoczął, za-

planowaną na wiele lat, pracę nad bibliografią socjologii polskiej, którą prze-
rwała przedwczesna jego śmierć.

Materiały arch. Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie; Arch. UAM, doktoraty, sygn.
153/65;

Wydawnictwa książkowe (w wyborze):

Antoszcuk Stanisław: Historia filozofii i myśli społecznej końca XVIII
i początku XIX wieku. Warszawa 1953 Skrypt powielony Instytutu Filozofii
UW 129 s.

Chałasiński Józef: Z zagadnień kultury kapitalizmu. Łódź 1953 Wyd. ŁTN
185 s.

Jarra Eugeniusz: Socjologia katolicka. Londyn 1953, 172 s.

Krajewski Władysław, Temkin Hanna, Hekker Regina: O materializmie
historycznym. Warszawa 1953 Wiedza Powszechna 151 s.

Litwin Jakub: Przyczynek do genezy materializmu historycznego. War-
szawa 1953 Książka i Wiedza 115 s.

Miłosz Czesław: Zniewolony umysł. Paryż 1953 Biblioteka „Kultury”

Szczepański Jan: Burżuazyjne doktryny socjologiczne XIX i XX w. Łódź
1953 PWN 277 s.

Tepicht Jerzy: Rozwarstwienie klasowe wsi polskiej. Warszawa 1953, 45 s.

Przekłady na język polski (w wyborze):

Engels Fryderyk: Rola pracy w procesie ucłowieczenia małpy. Warszawa
1953 Książka i Wiedza 20 s.

Konstantinow F.: Świadomość społeczna jako odbicie warunków mate-
rialnego życia społecznego. Materializm historyczny. Warszawa 1953 Wyd.
Szkola Partyjna przy KC PZPR 16 s.

Lenin Włodzimierz: Dzieła. T. 3: Rozwój kapitalizmu w Rosji. Warszawa
1953 Książka i Wiedza 684 s.

Lenin Włodzimierz: Karol Marks. Krótki szkic biograficzny z wykładem
marksizmu. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 71 s.

Lenin Włodzimierz: O Państwie. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 24 s.

Lenin Włodzimierz: Państwo i rewolucja. Warszawa 1953 Książka i Wie-
dza 137 s.

Marks Karol: Przyczynek do krytyki ekonomii politycznej. Przeł. Edward
Lipiński. Warszawa 1953 Książka i Wiedza VIII, 296 s.

Marks Karol, Engels Fryderyk: Manifest komunistyczny. Warszawa 1953
Wyd. 21 przejrzone i poprawione. Książka i Wiedza 107 s.

Marksistowsko-leninowska teoria klas i walki klasowej. Tł. z języka rosyjskiego. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 63 s.

Marksistowsko-leninowska teoria rewolucji. Tł. z języka rosyjskiego. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 59 s.

Postołów Aleksander: Powstanie i rozwój społeczeństwa ludzkiego. Łódź 1953 Wyd. Państwowy Ośrodek Szkolenia Pracowników Socjalnych 137 s.

Rola mas ludowych i jednostki w historii. Tł. z języka rosyjskiego. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 51 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 3 Książka i Wiedza 438 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 4 Książka i Wiedza 496 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 5 Książka i Wiedza 452 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 6 Książka i Wiedza 434 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 7 Książka i Wiedza 424 s.

Stalin Józef: Dzieła. Warszawa 1953 t. 9 Książka i Wiedza 383 s.

Świadomość społeczna i jej formy. Tł. z języka rosyjskiego. Warszawa 1953 Książka i Wiedza 140 s.

1963 [40 lat temu]

[29 I]

Zmarł w Krakowie profesor Adam Krzyżanowski, wybitny polski ekonomista, w twórczości którego dostrzega się *skłonności do kierowania badań i rozważań do problemów leżących na pograniczu ekonomii, socjologii i historii* (E. Taylor). Opublikował rozprawę par excellence socjologiczną pt. „Socjologia wojny” (1916).

Grzybowski K.: Ostatni. Życie Literackie 1963 nr 8 s. 1–2; Rosset E.: Wspomnienie pośmiertne o Adamie Krzyżanowskim Studia Demograficzne 1964 z. 5 s. 121–123; Taylor E.: Wspomnienie o Adamie Krzyżanowskim Tygodnik Powszechny 1963 nr 8 s. 1–2; Żurawski S.: Pamięci Adama Krzyżanowskiego. Życie Warszawy 1963 nr 27 s. 3

[I]

W Sekcji Filozoficzno-Socjologicznej przy KC PZPR podjęto decyzję o zorganizowaniu ogólnopolskiej konferencji socjologów partyjnych. W trakcie dyskusji odrzucono postulat Jolanty Kulpińskiej, aby *przygotować konferencję o formule otwartej, bowiem – jej zdaniem – podział na marksistów i niemarksistów jest bezsensowny*.

Arch AN, KC PZPR, sygn. 237/XVI–284

[15 II]

W Warszawie odbyło się zebranie założycielskie Sekcji Socjologii Prawa przy Polskim Towarzystwie Socjologicznym. Wybrano zarząd Sekcji z Adamem

Podgóreckim jako przewodniczącym. Sekcja postanowiła podjąć zagadnienie empirycznych badań w zakresie socjologii prawa, ewentualnie prowadzić takie badania w kraju oraz nawiązać kontakt z myślą teoretyczną innych krajów.

Powołanie Sekcji Socjologii Prawa przy PTS. *Studia Socjologiczne* 1963 nr 3 s. 265

[22–23 II]

Z inicjatywy Zakładu Socjologii Pracy IFiS PAN odbyła się dwudniowa ogólnopolska Konferencja Socjologii Zawodów, na której przedstawiono 40 referatów. W wystąpieniach oprócz problematyki definicji zawodu, klasyfikacji i metodologii badań, podjęto zagadnienie stratyfikacji społecznej, której podstawowym wyznacznikiem może być wykonywany zawód.

Kulpińska J.: Konferencja Socjologii Zawodów. *Studia Socjologiczne* 1963 nr 3 s. 255–59

[II]

W Sekcji Filozoficzno-Socjologicznej przy KC PZPR Adam Schaff opiniuje (de facto cenzuruje) złożone referaty, które zostały przygotowane do wygłoszenia podczas konferencji socjologów partyjnych. W konkluzji pisal m. in.: *Trzeba pokazać, że marksizm i jego ideologia pomaga samej socjologii. Wszyscy muszą zrozumieć funkcję tej konferencji: nie po prostu konferencja naukowa, ale główne jej zadanie to partyjne i ideologiczne skupienie ludzi. To trzeba mocno wybić!*

Arch AN, KC PZPR, sygn. 237/XVI-284

[11–15 III]

Obraduje w Jabłonnej k. Warszawy Konferencja Socjologów członków partii, zorganizowana przez Sekcję Filozoficzno-Socjologiczną Komisji Nauki i Oświaty KC PZPR. Celem jej jest „konsolidacja socjologów partyjnych”. Zorganizowano tę konferencję w następstwie krytyki socjologii dokonanej podczas obrad XI Plenum KC PZPR (17–18 XII 1962).

Gospodarzem konferencji był Andrzej Werblan, kierownik Wydziału Nauki i Oświaty KC PZPR, który wygłosił referat programowy i podsumowywał obrady. Obszerne wystąpienia, wcześniej konsultowane z władzami partyjnymi, mieli także: Zygmunt Bauman, Jerzy J. Wiatr, Jolanta Kulpińska, Bogusław Gałęski, Jerzy Kossak i Władysław Markiewicz.

Oto fragmenty z wystąpienia Werblana: *Na postawie wielu naszych socjologów-marksistów, ciąży od pewnego czasu fałszywe pojmowanie związku między nauką marksistowsko-leninowską a ideologią i polityką partii klasy robotniczej. M. in. J. Hochfeld (...) powtarza, iż „pod żadnym pozorem nie należy utożsamiać ideologii z nauką i mieszać stanowisk ideologicznych z ich*

naukową analizą”. (...) Trudno pogodzić się z obecną sytuacją w naszej socjologii, którą cechuje w dużym stopniu uleganie naciskowi szeregu teorii burżuazyjnych (...). Nie było polemik z poglądami burżuazyjnymi (...). Przypomnijmy chociażby, jak słaba była reakcja na książkę prof. Ossowskiego „Struktura społeczna w społecznej świadomości”, stanowiąca otwartą rewizję teorii marksistowskiej. (...) W niektórych kręgach socjologów pojawił się kult wąskiego empiryzmu i negowanie znaczenia refleksji teoretycznej. Łączyło się to i łączy ze schlebaniem amerykańskiej socjologii jako rzekomo przodującej pod względem ścisłości i precyzji badawczej [tu wskazanie na brak krytycyzmu w tym zakresie w pracach Andrzeja Malewskiego, badaniach Stefana Nowaka nad studentami Warszawy i przecenianie metody badań ankietowych].

Poważnym źródłem słabości politycznej naszej socjologii – twierdził Werblan – jest uleganie prestiżowi czołowych uczonych niemarksistowskich, traktowanie ich nieraz jako ostatecznej wyroczni w sprawach naukowych. Wymienił Stanisława Ossowskiego, Józefa Chałasińskiego i Jana Szczepańskiego. Przypominał przy tym, że partia ludziom tym zaufała, powierzając im „niektóre katedry”. Ich poglądy wywarły w ciągu ostatnich lat znaczny ujemny wpływ na rozwój socjologii polskiej oraz jej oblicze ideowe. Stało się tak – na co zwraca uwagę – nie tylko i nie tyle wskutek aktywności socjologów niemarksistów, lecz przede wszystkim wskutek wahań ideowych tych socjologów, którzy zaliczają siebie do marksistów, często nawet członków partii.

Arch AN, KC PZPR, sygn. 237/XVI-284. Skrót referatu publikowany był na łamach „Nowych dróg” 1963 nr 7 s. 12–24 (też w: A. Werblan: Szkice i polemiki. Warszawa 1970 s. 89–112)

[27 III]

Dr Kazimierz Żygulski składa kolokwium habilitacyjne przed Radą Naukową Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. Podstawą do wszczęcia postępowania była rozprawa „Film w środowisku robotniczym”. Pracę opiniowali: Józef Chałasiński, Jan Szczepański i Bogdan Suchodolski.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych 1963. Warszawa 1965 s. 84; Żygulski K.: Autobiografia naukowa. W: Historia socjologii polskiej i nauk prawnych w autobiografiach. Szczecin 1996 s. 171

[28 III]

Powstaje w Krakowie Oddział Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Przewodniczącym wybrano Pawła Rybickiego (sekretarz Renata Siemieńska, skarbnik Jerzy Sulimski). Na koniec roku Oddział liczył 31 członków.

Uhl I.: Oddział Krakowski. Kalendarium 1957–1992. W: Z dziejów Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Warszawa 1997 Maszynopis s. 206

[29 III]

Podczas Walnego Zebrania PTS nie nastąpiły żadne zmiany w składzie osobowym Zarządu Głównego. W sprawozdaniu podano liczbę członków Towarzystwa 302 (Warszawa 142, Poznań 77, Łódź 38, Lublin 22 i Kraków 20). Referat naukowy wygłosił Juliusz Poniąkowski nt. „Stan i tempo przemian na wsi polskiej”.

Przegląd Socjologiczny 1963 t. XVII/1 s. 129

[III]

Neopozytywistyczna koncepcja uprawiania socjologii [charakteryzuje] *znaczną grupę socjologów – twierdził Jerzy J. Wiatr – choć niejedyn z socjologów wyznających tę koncepcję jest indyferentny wobec filozoficznego neopozytywizmu i z metodologicznych koneksji swego warsztatu naukowego nie zdaje sobie sprawy* (s. 34). Socjologowie ci dają wiarę „mitowi neutralności etycznej” socjologii, rzekomej „nowoczesności”, którą upatrują w „empiryzmie”, i „mitowi racjonalnej inżynierii”. *W mitach, którymi żyje socjologia neopozytywistyczna – dodaje – ujawnia się jej grzech pierworodny. Jest nim brak historyzmu* (s. 40). Socjologowie marksistowscy są świadomi istnienia tych mitów, wiedzą m. in. o tym, że *nie istnieje neutralna, niezaangażowana wiedza socjologiczna, (...) a nauki społeczne w ogóle, a socjologia w szczególności są częścią procesu rozwoju masowej świadomości i jako takie oddziałują swymi rozważaniami bezpośrednio na bieg życia społecznego*. Toteż – dochodzi autor do konkluzji – *sensem istnienia [socjologii] jest jej praktyczna funkcja poznania naukowego. (...) Jest socjologia zaangażowana w realizację wartości przyświecających postępowym, socjalistycznym siłom społecznym* (s. 47).

Jerzy J. Wiatr: Socjologia, świadomość społeczna, polityka. Kultura i Społeczeństwo 1963 nr 1 s. 35–47

[18 IV]

Rada Wydziału Filozoficznego UW przyjmuje kolokwium habilitacyjne Aleksandra Matejki, który przedstawił rozprawę „Socjologia zakładu pracy”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych 1964. Warszawa 1966 s. 105

[IV]

Włoski periodyk socjologiczny „Quaderni di Sociologia Rurale” (1963 nr 1) publikuje prace polskich socjologów wsi. Zamieszczono artykuły o wsi polskiej autorów kręgu socjologii Instytutu Filozofii i Socjologii PAN oraz Instytutu Ekonomiki Rolnej.

Anna Sudlitz: Polski numer „Quaderni di Sociologia Rurale”. Studia Socjologiczne 1963 nr 4 s. 186

[14 V]

Po dwóch latach współpracy Lubelskiego Oddziału PTS i Wydziału Budownictwa, Urbanistyki i Architektury PWRN w Lublinie zorganizowano konferencję naukową poświęconą omówieniu dotychczasowych rezultatów badań.

Piotr Kryczka: Konferencja socjologiczno-urbanistyczna w Lublinie. *Studia Socjologiczne* 1964 nr 1 s. 251–52

[V]

Socjologia w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN staje się najwzrostniejszą oraz największą instytucją socjologiczną w Polsce. Zorganizowana została w system czterech zakładów i czterech pracowni badawczych:

1. Zakład Podstawowych Badań Socjologicznych (prof. Jan Szczepański)
2. Zakład Socjologii Pracy (kier. doc. Adam Sarapata)
3. Zakład Socjologii Miasta (doc. Stefan Nowakowski)
4. Zakład Socjologii Wsi (doc. Bogusław Gałęski)
5. Pracownia Badań nad Kulturą masową (doc. Kazimierz Żygulski)
6. Pracownia Psychologii Społecznej (dr Andrzej Malewski)
7. Pracownia Socjologii Stosunków Politycznych (doc. Jerzy J. Wiatr)
8. Pracownia Badań nad Kulturą Pracy (dr Salomea Kowalewska)

Zatrudniano tam 47 socjologów (27 osób nie posiadało stopnia doktora).

Krzysztof Ostrowski: Kronika działu socjologii IFiS PAN (styczeń-maj 1963). *Studia Socjologiczne* 1963 nr 4 s. 183–184

[6 VI]

Odbywa się narada przedstawicieli Polskiej Żeglugi Morskiej, socjologów i psychologów w sprawie kierunków działalności dopiero co powołanej w szczecińskiej PŻM Pracowni Psychologii i Socjologii.

Aleksander Matejko: Psycho-socjologiczne aspekty pracy marynarza. *Studia Socjologiczne* 1963 nr 4 s. 186–188

[12 VI]

Rada Naukowa Instytutu Filozofii i Socjologii PAN pozytywnie zaopiniowała przewody habilitacyjne: (1) dr Adama Sarapaty („Studia nad uwarstwieniem i ruchliwością społeczną w Polsce”), (2) Magdaleny Sokołowicz („Socjomedyczna charakterystyka pracy kobiet”) i (3) Zbigniewa T. Wierzbickiego („Żmiana w pół wieku później”).

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych 1963. Warszawa 1965 s. 82–84

[27–28 VI]

W Warszawie odbywa się Ogólnopolska Konferencja Socjologów Wsi, zorganizowana przez Zakład Socjologii IFiS PAN, poświęcona problematyce profesjonalizacji pracy rolnika. Przedstawiono trzy referaty (Bogusław Gałęski, IFiS PAN, Franciszek Mleczek, WSNS przy KC PZPR i Michał Pohoski, IER) oraz 13 komunikatów przez socjologów, ekonomistów rolnictwa i etnografów z Warszawy (5), Krakowa (6) i Łodzi (1).

Stefan Dziabała: Socjologiczna problematyka zawodu rolnika. *Studia Socjologiczne* 1963 nr 4 s. 188–191

[28 VI]

Zebraniem organizacyjnym w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN rozpoczęło swoją działalność konwersatorium pracy kobiet. Skupiało ono socjologów, psychologów i lekarzy. Pracom konwersatorium przewodniczyła dr Magdalena Sokołowska.

Magdalena Sokołowska: *Studia Socjologiczne* 1964 nr 1 s. 252–53

[VI]

Państwowe Wydawnictwo Naukowe wznowiło (technika fotooffsetowa) Zygmunta Baumaną „Zarys socjologii. Zagadnienia i pojęcia.” To drugie wydanie miało także bardzo duży nakład wielkości 10 tys. egzemplarzy.

[4–6 VII]

W Warszawie obraduje XIII Plenum KC PZPR, otwarte wystąpieniem programowym Władysława Gomułki: „O aktualnych problemach ideologicznych pracy Partii”. W referacie potępiono sytuację w socjologii polskiej, korystając bez wątpienia z tekstu przygotowanego przez Andrzeja Werblana.

Niektórzy nasi socjologowie głoszą – z dezaprobatą odnotowywał mówca – że ideologia pod żadnym pozorem nie może być utożsamiana z nauką i że „nie odnoszą się do niej kryteria prawdy i fałszu”. Długo były tolerowane [przez partię] wypaczenia w polityce kontaktów kulturalnych i naukowych z krajami kapitalistycznymi – podkreślał, czego nie odnotowano w oficjalnej publikacji. Niektóre z dyscyplin, na przykład socjologia, były szczególnie hojnie obdarowane przez amerykańskie fundacje z wyraźnymi rachubami na penetrację ideologiczną. W 1957 roku, nawiązując współpracę naukową z niektórymi fundacjami amerykańskimi, przyznano im niedopuszczalnie szerokie uprawnienia w zakresie doboru kandydatów na stypendia. Fundacja Forda przez kilka lat zupełnie swobodnie dobierała kandydatów. Warunki te były wykorzystywane przez fundację do stymulowania burżuazyjnych i rewizjonistycznych kierunków w nauce i sztuce. Praktyce tej położony został kres dopiero w 1961 roku

na podstawie uchwały Sekretariatu KC z 1960 roku. Wówczas też okazało się jakimi motywami kierowała się Fundacja Forda, gdyż z chwilą kiedy kategorycznie zażądaliśmy, aby kandydaci na stypendystów byli dobierani spośród pracowników nauki wytypowanych przez nasze uczelnie i instytucje naukowe - fundacja zaniechała współpracy.

O aktualnych problemach ideologicznych pracy Partii. (Fragmenty referatu Władysława Gomułki). Nowe Drogi 1963 nr 8 s. 5-12; Antoni Sulek: Towarzysz Wiesław i burżuazyjna dywersja. Intelktualny plan Marshalla. Gazeta Wyborcza 1997 nr 136 s. 14

[20 VII]

Poczta Polska emituje serię czterech znaczków „Wielcy Polacy”, w której znalazł się między innymi znaczek z podobizną Ludwika Krzywickiego.

[26 VII]

Stanisław Ossowski notuje w diariuszu: *Czy uda się przekształcić Katedrę w coś, co byłoby szkołą i pracownią z trwałą problematyką, której podporządkowane byłyby i wykłady, i zebrania dyskusyjne? Czy uda się zaprojektować swoiste wydawnictwo, które nadaloby pracowni inny niż tylko szkoleniowy sens, a miało szanse realizacji? Wydawnictwo, które by wniosło nowe rzeczy do naszej socjologii koncentrującej się dzisiaj na ankietowych badaniach opinii publicznej, na uprawianym w celach koniunkturalnych, ale nikogo już nie interesującym, zagadnieniu” „marksizm i socjologia” i na referowaniu albo rozwijaniu niektórych pomysłów teoretycznych ze Stanów Zjednoczonych w zakresie „psychologii społecznej”. I czy pracownię związałoby się jakoś z zadaniami „kerymatycznymi”?*

Stanisław Ossowski: Fragmenty „Dziennika”. Kultura i Społeczeństwo 1983 nr 4 s. 50–51

[28 VII]

Tuż po ukazaniu się w języku angielskich „Class Structure in the Social consciousness” (przekład pracy Stanisława Ossowskiego „Struktura klasowa w społecznej świadomości” z roku 1957), otrzymał autor list gratulacyjny od Roberta K. Mertona, w którym pisał: *Istnieje, być może, bardziej przenikliwa i kompetentna praca analizująca prawdziwie fundamentalne pytania dotyczące klas społecznych niż Pańska monografia, ale jeśli nawet istnieje – ja nic o niej nie wiem. Od początku do końca jest ona doskonałą analizą zasadniczych problemów teoretycznych. Praca Pana przekracza ideologiczne uwarunkowania, rozjaśnia ciemne często sformułowania i otwiera drzwi badaniom struktury klasowej opartym na gruntownej teoretycznej podstawie. Uczynił Pan wszystkich socjologów swoimi dłużnikami.*

Merton Robert K.: Teoria socjologiczna i struktura społeczna. Warszawa 1982 s. 6

[2 VIII]

Wypowiedź na łamach „Trybuny Ludu” doc. Władysława Markiewicza, w której nawiązano do krytyki socjologii podjętej na XIII Plenum KC PZPR. Autor twierdzi, iż socjologia polska z powodzeniem przezwyciężyła kryzys ideowy lat 1956–1958, znajdując się *obecnie na drodze do urzeczywistnienia na swoim odcinku postulatu III Zjazdu Partii: całkowitego zwycięstwa marksizmu-leninizmu w naukach społecznych. W walce o marksistowskie oblicze socjologii doniosłą rolę spełniają członkowie partii, [bowiem] wraz ze stanowiskiem i stopniem naukowym, naukowiec komunista otrzymuje mandat partyjny, predestynujący go niejako z góry do roli działacza politycznego.* Socjologowie partyjni, którzy zademonstrowali swoją jedność podczas wiosennej narady w Jabłoncej, będą teraz *w drodze otwartej dyskusji na płaszczyźnie argumentów naukowych, przekonywać uczonych nie będących marksistami, ale sprzyjających socjalizmowi i wspólnie z marksistami uczestniczących w walce z tak bardzo jeszcze rozpowszechnionym w Polsce obskurantyzmem i klerykalizmem – o konieczności wyraźnego zdeklarowania się po stronie materializmu historycznego.*

Władysław Markiewicz: Postawy środowiska socjologicznego wobec uchwał partii. Trybuna Ludu” 1963 nr 211 s. 4

[5 VIII]

Chciałbym zareagować na artykuł Markiewicza – pisał w diariuszu Stanisław Ossowski – ale jak? Artykułu nie wydrukują.

Fragmety dziennika Stanisława Ossowskiego. W: Intymny portret uczonych. Korespondencja Marii i Stanisława Ossowskich. Warszawa 2002 s. 794

[2–15 IX]

W Świnoujściu odbywa się III Międzyuczelniane Sympozjum Socjologiczne Studentów. Wzięło w nim udział 67 słuchaczy i absolwentów socjologii z UW, UŁ, UJ, KUL i WSNS oraz z trzech kół przy uniwersytetach Poznania, Wrocławia i WSP z Gdańska, a więc z uczelni, na których nie było studiów socjologicznych. Studentom towarzyszyli pracownicy naukowci. Wygłoszono 16 referatów.

Jakub Karpiński: III Międzyuczelniane Sympozjum Socjologiczne: warsztat socjologa. Studia Socjologiczne 1964 nr 1 s. 253–254

[IX]

Odbywa się plenarne zebranie Zarządu Głównego Związku Zawodowego Metalowców, które w uchwale zaleca tworzenie w zakładach podległych Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego placówek psychologiczno-socjologicznych.

Studia Socjologiczne 1964 nr 1 s. 243

[X]

Książka Marii Ossowskiej „Socjologia moralności” – twierdzi recenzent – *stwarza socjologię moralności jako nową dziedzinę wiedzy społecznej* (A. Podgórecki, s. 198).

Socjologia moralności. Zarys zagadnień. Warszawa 1963

Rec.: Goćkowski J.: *Życie i Myśl* 1963 nr 11/12 s. 207–209; Jankowski H.: *Kultura i Społeczeństwo* 1963 nr 4 s. 160–164; Kossobudzki L.: *Argumenty* 1963 nr 42 s. 9; Lewicki S.: *Tygodnik Kulturalny* 1963 nr 28 s. 5; Mokrzycki E.: *Polish Sociological Bulletin* 1963 nr 2 s. 119–121; Piwowarski W.: *Roczniki Teologiczno-Kanoniczne* 1966 z. 3 s. 67–74; Podgórecki A.: *Studia Socjologiczne* 1964 nr 1 s. 197–200; Ziemiński Z., Górski J.: *Państwo i Prawo* 1964 z. 1 s. 103–107

[7 XI]

W Warszawie zmarł Stanisław Ossowski. *Pogrzeb odbył się w milczeniu, nie było mszy ani przemówień. Nad grobem odegrano arię na strunę g Bacha.*

Karpiński Jakub: *Taternictwo nizinne*. Paryż 1988 s. 63–64

Assorodobraj N, Kula W.: Stanisław Ossowski. In memoriam. *Kwartalnik Historyczny* 1964 nr 3 s. 875–57; Bauman Z.: Stanisław Ossowski. *Argumenty* 1963 nr 46 s. 3; Ciupak E.: Stanisław Ossowski socjolog religii. *Argumenty* 1964 nr 5 s. 9; (J.G.): Prof. Stanisław Ossowski. *Życie Warszawy* 1963 nr 266 s. 5; Jordan Z.: O Stanisławie Ossowskim. *Kultura* (Paryż) 1964 nr 1/2 s. 173–177; Kłoskowska A.: Stanisław Ossowski (1897–1963). *Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń ŁTN 1963–1970* [1972] s. 289–91; Kotarbiński T.: Stanisław Ossowski. *Polityka* 1964 nr 1 s. 4 [Też w: *Myśli o ludziach i ludzkich sprawach*. Wrocław 1986 s. 258–61]; Nowak S.: Pamięci Stanisława Ossowskiego. *Przegląd Socjologiczny* 1963 t. 17/2 s. 7–12 [Też *Polish Sociological Bulletin* 1963 nr 2 s. 5–10]; Osińska W.: Stanisław Ossowski. 1897–1963. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* 1964 nr 3/4 s. 375–77; Skórzyński Z.: Uczony i obywatel (O Profesorze Stanisławie Ossowskim). *Więź* 1963 nr 11/12 s. 40–49; Strzelecki J.: Mój nauczyciel. *Kultura* 1963 nr 27 s. 5; Strzelecki J.: Wspomnienie o Stanisławie Ossowskim. *Życie Warszawy* 1963 nr 275 s. 3; Strzelecki J.: Stanisław Ossowski. In memoriam. *Polish Perspectives* 1964 nr 1 s. 24–27; [Nekrolog] *Życie Szkoły Wyższej* 1964 nr 1 s. 93–94

[11 XI]

We Wrocławiu powstaje terenowy oddział Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Liczył on 13 członków, przewodniczącym został doc. Stefan Gołachowski.

Anna Rudzińska: *Z działalności PTS w roku 1963*. *Studia Socjologiczne* 1964 nr 2 s. 301–303

[15 XI]

Odbywa się uroczyste posiedzenie Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, poświęcone pamięci Stanisława Ossowskiego. Odczytano m. in. wybrane fragmenty jego prac, wśród których znalazło się zdanie z *Dziennika* (13 II 1963): *życie jest ważne jako okazja do przeżywania i do czynienia rzeczy, dla których warto żyć* (przedrukowane na łamach „Przeglądu Socjologicznego” 1964 t. 18 s. 14–27)

[28 XI]

Dr Stanisław Widerszpil składa kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Historyczno-Socjologicznego Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR. Podstawę stanowiła rozprawa „Tendencje zmian w składzie klasy robotniczej w warunkach industrializacji socjalistycznej w Polsce”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych 1964. Warszawa 1966 s. 106

[11 XII]

Ginie śmiercią tragiczną w Warszawie dr Andrzej Malewski, adiunkt Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, autor wydanej pośmiertnie książki „O zastosowaniach teorii zachowania” (1964). Miał 34 lata.

Przegląd Socjologiczny 1964 t. 18 s. 180; Studia Socjologiczne 1964 nr 1 (na wklejce); Polish Sociological Bulletin 1964 nr 1 s. 5–6;

[XII]

Ukazuje się w Katowicach pierwszy tom wydawnictwa periodycznego „Górnośląskie Studia Socjologiczne”. Tom ukazał się pod redakcją Pawła Rybickiego, wydany został przez Wydawnictwo „Śląsk”. Pomyślany został jako zeszyt monotematyczny, zatytułowany „Badania nad osiedlami górniczymi”. Oprócz przedmowy redaktora, zostały nań cztery obszernie teksty (Włodzimierz Knobelsdorf, Józef Więcek, Wanda Mrozek i Stanisław Mezek) oraz aneks poświęcony ogólnej charakterystyce badanych osiedli.

Wydawnictwa książkowe (w wyborze):

Bauman Zygmunt: Zarys socjologii. Zagadnienia i pojęcia. Warszawa 1993 PWN 432 s. Wyd.2

Caban Wiesław: Absencja w przemyśle włókienniczym na przykładzie Zakładów Przemysłu bawełnianego w Łodzi. Łódź 1963 PWN 183 s.

Dziewicka Maria: Chłopi-robotnicy, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez IER. Warszawa 1963 Książka i Wiedza 206 s.

Gałęski Bogusław: Chłopi i zawód rolnika. Studia z socjologii wsi. Warszawa 1963 PWN 162 s.

Jaka jesteś rodzino? [Wybór pamiątek]. Warszawa 1963 Iskry 390 s.

Jordan Zbigniew: Philosophy and Ideology. The Development of Philosophy and Marxism-Leninism in Poland since the Second World War. Dordrecht 1963, XII, 600 s.

Hochfeld Julian: Studia o marksistowskiej teorii społeczeństwa. Warszawa 1963 PWN 271 s.

Kamiński Aleksander: Wakacje letnie studentów. W. 1963, 166 s.

Kądzielski Józef: Publiczność prasowa Katowic. Kr. 1963, 203 s.

Kowalski Jerzy: Psychologiczna teoria prawa i państwa Leona Petrażyckiego. Warszawa 1963 PWN 228 s.

Landau Hanna: Marksistowska teoria rewolucji. Warszawa 1963 PWN 87 s. Zagadnienia Marksistowskiej Teorii Rozwoju Społecznego t.4

Łobodzińska Barbara: Manowce małżeństwa i rodziny. Warszawa 1963 Wiedza Powszechna 239 s.

Maroszek Bolesław: Więź społeczna a przestępczość młodzieży. Badania nad zmianami więzi społecznej i nasileniem przestępczości młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem woj. gdańskiego. Gdańsk 1963, 207 s.

Matejko Aleksander: Praca i koleżeństwo. Zagadnienia socjologii pracy. Warszawa 1963 Wiedza Powszechna 442 s.

Opalek Kazimierz, Wróblewski Jerzy: Współczesna teoria i socjologia prawa w Stanach Zjednoczonych AP. Warszawa 1963 Wyd. Prawnicze 320 s.

Ossowska Maria: Socjologia moralności. Zarys zagadnień. Warszawa 1963 PWN 304 s.

Ossowski Stanisław: Class Structure in the Social Consciousness. Translated Sheila Patterson. London 1963, 202 s.

Pamiętniki osadników Ziemi Odzyskanych. Oprac. Zygmunt Dulczewski i Andrzej Kwilecki. Poznań 1963 Wydawnictwo Poznańskie 726 s.

Piotrowski Jerzy: Praca zawodowa kobiety a rodzina. Warszawa 1963 Książka i Wiedza 365 s.

Robotnicy na wczasach w pierwszych latach Polski Ludowej. Studia i materiały pod red. Danuty Dobrowskiej. Wrocław 1963 Ossolineum 256 s.

Rybicki Paweł: Arystoteles. Początki i podstawy nauki o społeczeństwie. Wrocław 1963 Ossolineum 330 s.

Sokołowska Magdalena: Kobieta pracująca. Socjomedyczna charakterystyka pracy kobiet. Warszawa 1963 Wiedza Powszechna 230 s.

Szczepański Jan: Elementarne pojęcia socjologii. Warszawa 1963 PWN 236 s.

Szczepański Jan: Socjologiczne zagadnienia wyższego wykształcenia. Warszawa 1963 PWN 367 s.

Świda Hanna: Młodzież licealna. Warszawa 1963 Wiedza Powszechna 212 s.

Wierzbicki Zbigniew T.: Żmijąca w pół wieku później. Wrocław 1963 Ossolineum 485 s.

1973 [30 lat temu]

[1 III]

Na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach powołany zostaje Zakład Socjologii, którego kierownictwo powierzono, przeniesionej służbowo ze Śląskiego Instytutu Naukowego, doc. Wandzie Mroz-

kowej. Pierwszymi pracownikami Zakładu byli: Stanisław Nurek, Tadeusz Banaszczyk, B. Dudziak i Florian Donocik. Wkrótce powołano Zakład Socjologii II z Januszem Sztumskim na czele. Wydarzenia te zapoczątkowały socjologię na Uniwersytecie Śląskim.

[22–23 III]

Odbywa się w Łodzi Ogólnopolska Konferencja Naukowa na temat „Rola klasy robotniczej na współczesnym etapie rozwoju społeczeństwa socjalistycznego”, którą zorganizował Uniwersytet Łódzki wraz z Łódzkim Ośrodkiem Propagandy przy KW PZPR w Łodzi. Socjologowie w swych wystąpieniach podkreślali konieczność wyraźnego odróżnienia klasy robotniczej jako kategorii teoretycznej marksizmu od „klasy robotniczej jako rzeczywistej zbiorowości ludzi”.

Studia Socjologiczne 1973 nr 4 s. 293–295

[25–28 IV]

W Jabłonnej k. Warszawy odbywa się kolejne spotkanie socjologów Czechosłowacji i Polski, poświęcone problematyce przemian struktury społecznej społeczeństw socjalistycznych.

K.J.P.: Polsko-czechosłowackie sympozjum. Studia Socjologiczne 1973 nr 4 s. 295–296

[26–27 IV]

W KC PZPR odbyła się narada partyjnych przedstawicieli nauk społecznych, gdzie funkcjonariusze partyjni szczebla centralnego przekazali swoje oczekiwania wobec nauk społecznych i humanistycznych. Wystąpili: Franciszek Szlachcic „O dominację marksizmu-leninizmu”, Jerema Maciszewski „Nauki społeczne i humanistyczne w ideologicznej i politycznej działalności partii oraz w realizacji programu przyspieszenia społeczno-ekonomicznego rozwoju Polski” i Władysław Markiewicz „Stan i perspektywy rozwoju nauk społeczno-humanistycznych”. Maciszewski wiele miejsca w swym wystąpieniu poświęcił partyjności nauk społecznych, podkreślając, iż *głównym frontem walki ideologicznej staje się walka ze współczesną nadbudową ideologiczną imperializmu, dywersja ideologiczna, z wyrastającymi nowymi burżuazyjnymi teoriami i ideologiami.*

Nowe Drogi 1973 nr 5 i nr 6

[14–16 V]

W Warszawie odbyła się IX Konferencja Socjologii Prawa organizowana przez Sekcję Socjologii Prawa PTS. W trakcie obrad przedstawiono 12 referatów, które stanowiły podstawę dyskusji.

Studia Socjologiczne 1973 nr 4 s. 301–306

[22 V]

Na Wydziale Nauk Społecznych UW odbyło się kolokwium habilitacyjne Edwarda Ciupaka. Podstawę stanowiła rozprawa „Katolicyzm ludowy w Polsce. (Monografia problemu)”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1973 s. 115

[24 V]

Uroczystość nadania profesorowi Janowi Szczepańskiemu przez UŁ doktoratu honoris causa.

Przemówienie z okazji doktoratu honoris causa [Jana Szczepańskiego] w UŁ. W: Społeczeństwo i socjologia. Księga poświęcona Profesorowi Janowi Szczepańskiemu. Wrocław 1985 s. 9–14

[29–31 V]

W Krakowie odbyło się drugie polsko-austriackie sympozjum socjologiczne, zorganizowane przez Oddział Krakowski PTS, pod przewodnictwem prof. Pawła Rybickiego. Poświęcone było ono zagadnieniu współzależności rozwoju struktur społecznych w skali makro i mikrospołecznej oraz problematyce społecznych problemów wyższego wykształcenia.

Studia Socjologiczne 1973 nr 4 s. 297–299

[V]

Po raz pierwszy w PRL wznowiona zostaje jedna z prac Floriana Znanieckiego, dwutomowa „Socjologia wychowania” (1928-1930). Wydarzenie to znaczące, zważywszy, że propaganda wskazywała na twórczość Znanieckiego jako na przykład „socjologii burżuazyjnej”, której idee stały na przeszkodzie procesom kształtowania nowej ideologii.

Socjologia wychowania. T. I: Wychowujące społeczeństwo. Przedmowa J. Szczepańskiego Warszawa 1973 PWN XXII, 420 s.; Socjologia wychowania T. II: Urabianie osoby wychowanka. Warszawa 1973 PWN 511 s.

[V]

W ramach wydawnictwa periodycznego „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” uruchomiono serię „Studia z Socjologii Młodzieży i Wychowania”. Tom zredagowany przez Jana Jerschinę, prezentował 10 artykułów poświęconych różnym zagadnieniom współczesnej młodzieży i instytucji oświatowych.

Studia z Socjologii Młodzieży i Wychowania. T. I. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” Kraków 1973 T. CCCXXV Prace Socjologiczne z. 1

[9 VI]

Habilitacja na KUL dr Joachima Kondzieli z zakresu filozofii społecznej („Badania nad pokojem. Teoria i jej zastosowanie”, druk w 1974). Recenzenci: Czesław Strzeszewski, Władysław Piwowarski i Kazimierz Kocot.

Edward Balawajer: Joachim J. Kondziela. 1932-1992. W: Wspólnota o osobie. Red. G. Jabczyńska i inni. Lublin 1996 s.12

[11 VI]

W Instytucie Geografii UW odbyło się kolokwium habilitacyjne dr Zygmunta Pióro. Przedstawił on dwie rozprawy „Growth poles and growth centres theory as applied to settlement development in Tanzania” (Paryż, 1972) oraz „Polarized structure of Tanzanian economy. (Africana Bulletin 1973 nr 18). Prace recenzowali profesorowie: Jan Szczepański, Stefan Golachowski i Bolesław Winiarski.

Arch. UW, sygn. IG 531-A

[12–15 VI]

W Karpaczu odbyła się konferencja nt. Socjologia nauki, zorganizowana przez Zespół Diagnoz Społecznych Instytutu Nauk Społecznych Politechniki Wrocławskiej.

Studia Socjologiczne 1974 nr 1 s. 339–340

[18 VI]

Tadeusz Alek-Kowalski złożył kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu. Przedstawił pracę „Rozwój form organizacyjnych nauki w XIX i XX wieku. (Próba analizy ich pozytywów i negatywów oraz niektórych zagadnień futurologii”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1974 s. 126

[18 VI]

Przed Radą Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM w Poznaniu złożył kolokwium habilitacyjne dr Franciszek Krzykała. Podstawę przewodu stanowiła praca „Problemy socjologiczne przedsiębiorstwa przemysłowego”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1973 s. 115–116

[26–29 VI]

Podczas odbywającego się w Warszawie obrad II Kongresu Nauki Polskiej, obradowała Podsekcja Socjologii (przewodnicząca Antonina Kłoskowska), na której wygłoszono referat o stanie socjologii polskiej.

Kłoskowska Antonina, Kwilecki Andrzej, Sufin Zbigniew, Wesołowski Włodzimierz: Stan i perspektywy rozwoju socjologii. W: Drugi Kongres Nauki Polskiej. Materiały i dokumenty.

T.2 cz. 1 Wrocław 1974 s. 47-66. Hubiak Hieronim: Nauki społeczne i polityczne na II Kongresie Nauki Polskiej. *Studia Socjologiczne* 1974 nr 3 s. 261–277

[VIII]

Ukazuje się raport o stanie oświaty w PRL, wykonany przez zespół ekspertów pod przewodnictwem Jana Szczepańskiego.

Raport o stanie oświaty w PRL. Warszawa 1973 PWN 481 s.

[20–25 VIII]

Obradowała międzynarodowa konferencja w Jabłonnej poświęcona socjologii medycyny, w której wzięło udział ok. 80 osób z 14 krajów.

Socjologia a zdrowie. Red. Magdalena Sokołowska, Jacek Hołowka, Antonina Ostrowska. Warszawa-Dordrecht 1976 s. 309–338 [Toż też w języku angielskim]

[26–30 VIII]

Odbył się w Hadze XII Międzynarodowy Kongres Socjologii Religii, na którym podjęto temat: „Współczesna przemiana zjawisk religijnych”. W obradach Kongresu wzięło udział 255 osób z 30 krajów. Polską socjologię reprezentowało 6 osób: F. Pełka, W. Piwowarski, J. Słomińska, A. Świącicki, W. Zdaniewicz i J. Guranowski.

F. Pełka: XII Międzynarodowy Kongres Socjologii Religii. *Collectanea* 1974 nr 44 s. 155–156

[15–18 IX]

„Szkoła i pozaszkolne czynniki transmisji kulturalnej” to temat roboczego seminarium, które odbyło się w Jabłonnej k. Warszawy z udziałem socjologów z 11 krajów.

Studia Socjologiczne 1974 nr 2 s. 322–323

[1 X]

Z nowym rokiem akademickim wprowadzono do programów nauczania w uczelniach medycznych nowy przedmiot: socjologię medycyny.

Latoszek Marek: Socjologia medycyny - jej charakter i funkcje dydaktyczne. W: *Dydaktyka w medycynie i farmacji. Współczesne problemy dydaktyki medycznej*. Gdańsk 1975 s. 15

[23 X]

Dr Antoni Gładysz złożył kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego, przedstawiając pracę „Robotnicy a książki (Studium problemu na przykładzie reprezentacji robotników bytomskich)”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1974 s. 127

[9–10 XI]

W Pałacu Staszica odbyła się uroczysta konferencja poświęcona twórczości i ideom Stanisława Ossowskiego. Organizatorem Konferencji był Oddział Warszawski PTS. Przed Konferencją, w dniu 7 listopada, przyjaciele, współpracownicy i uczniowie Profesora spotkali się przy grobie Mistrza na Cmentarzu Komunalnym na Powązkach, by z okazji 10 rocznicy Jego zgonu uczcić Jego pamięć.

Program konferencji.

[14 XI]

Rada Naukowa Instytutu Filozofii i Socjologii PAN w Warszawie przyjęła kolokwium habilitacyjne dr Marcina Czerwińskiego, który przedstawił pracę „Kultura i jej badanie”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1974 s.127

[23–24 XI]

Instytut Badań Literackich zorganizował interdyscyplinarną konferencję na temat: „Tradycje szlacheckie w kulturze polskiej”. Dwa referaty wygłosili socjologowie: – Roman Zimand: „Trzy pytania w przedmiocie szlacheckości” oraz Barbara Szacka: „Współcześni Polacy a dziedzictwo Polski szlacheckiej”.

J. Karpiński: „Tradycje szlacheckie w kulturze polskiej”. Konferencja naukowa IBL PAN (Warszawa 23–24 XI 1973). Pamiętnik Literacki 1974 z. 2 s. 395–400; Tradycje szlacheckie w kulturze polskiej. Materiały sesji naukowej zorganizowanej przez Zespół Psychosocjologii Literatury IBL PAN. Red. Z. Stefanowska. Warszawa 1976, 218 s.

[30 XI]

Poczta Polska emituje serię znaczków pocztowych, wśród których znalazł się między innymi znaczek z podobizną Bronisława Malinowskiego.

[20 XII]

Dr Piotr Sztompka zdał kolokwium habilitacyjne przed Radą Wydziału Filozoficzno-Historycznego UJ. Przedstawił rozprawę „Teoria i wyjaśnianie. Z metodologicznych problemów socjologii”.

Katalog rozpraw doktorskich i habilitacyjnych, 1974 s. 127

[]

W Instytucie Socjologii UW (Wydział Nauk Społecznych) tworzy się Zakład Socjologii Oświaty i Wychowania, którego kierownictwo powierzono doc. Wiesławowi Wiśniewskiemu.

Wydawnictwa książkowe (w wyborze):

Aktywizacja i rozwój społeczności lokalnych. Red. Zbigniew T. Wierzbicki. Wrocław 1973 Ossolineum 260 s.

Czajka Stanisław: Młodzież pracująca i jej problemy. W. 1973, 138 s.

Czerwiński Marcin: Magia, mit, fikcja – pierwotne mechanizmy kultury. Warszawa 1973

Dobrowolski Kazimierz: Teoria procesów żywiolowych w zarysie. Wrocław 1973 Ossolineum 151 s.

Dubiel Ludwik: Dzieci i młodzież na wsi śląskiej. Przemiany w tradycjach wychowawczych rodziny i środowiska. Katowice 1973, 227 s.

Gałęski Bogusław: Studia nad społeczną strukturą wsi. Wrocław 1973 Ossolineum 283 s.

Gołębiowski B.: W: Pamiętnikarstwo i literatura. Szkice z socjologii kultury. Warszawa 1973 LSW 336 s.

Iwanicki Zdzisław: Rolnicy w strukturze społecznej małych miast. Warszawa 1973 PWN 273 s.

Kalinowski Witold: Wątki socjologiczne w polskiej estetyce międzywojennej. Wrocław 1973 Ossolineum 195 s.

Jałowicki Stanisław: Przejście na emeryturę jako proces zmian aktywności społecznej. Wrocław 1973 Ossolineum 105 s.

Komorowski Zygmunt: Tradycje i współczesność Afryki zachodniej. Wstęp do antropologii kulturowej regionu. Warszawa 1973 Wyd. UW 226 s.

Koneczny Feliks: Cywilizacja bizantyjska. Londyn 1973, 440 s. [Wzn. Komorów 1996]

Kossecki Józef: Cybernetyka społeczna. Warszawa 1973 t. 1 Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauk Politycznych 300 s.

Limanowski Bolesław: Pamiętniki (1919–1928). Warszawa 1973 t. 4 Książka i Wiedza 379 s.

Listy emigrantów z Brazylii i Stanów Zjednoczonych. Red. N. Assorodobraj-Kula, M. Kula i W. Kula. Warszawa 1973, 591 s.

Malewska Hanna i Peyre V.: Przestępczość nieletnich. Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne. Warszawa 1973 PWN 254 s.

Moskal Stanisław; Praca pozarolnicza jako czynnik zmian w gospodarstwie i rodzinie chłopskiej. Studium na przykładzie Podhala. Warszawa 1973 PWRiL 177 s.

Mój dom nad Odrą. Ze wspomnień głogowian. Zielona Góra 1973 t. 4 Lubuskie Towarzystwo Kultury 204 s.

Narojek Winicjusz: Społeczeństwo planujące. Próba socjologii gospodarki socjalistycznej. Warszawa 1973 PWN 325 s.

Niccolo Machiavelli. Paradoxy losów doktryny. Praca zbiorowa. Warszawa 1973 Książka i Wiedza 258 s.

Nowakowa Irena: Robotnicy w uprzemysławiającym się mieście. Przemiany społeczne i kulturalne. Warszawa 1973 Książka i Wiedza 223 s.

Ossowska Maria: Ethos rycerski i jego odmiany. W. 1973 PWN 223 s.

Pawelczyńska Anna: Wartości a przemoc. Zarys socjologicznej problematyki Oświęcimia. Warszawa 1973

Piotrowski Jerzy: Miejsce człowieka starego w rodzinie i społeczeństwie. Warszawa 1973 PWN 438 s.

Rżewska Irena: Społeczne problemy zawodu pielęgniarki. Warszawa 1973 Instytut Wyd. CRZZ 176 s.

Social Groups in Polish Society. Ed. David Lane, George Kolankiewicz. New York Columbia University Press 1973, XVI,380 s.

Stosowanie nauk społecznych w praktyce. Praca zbiorowa pod red. Jerzego Kubina i Adama Podgóreckiego. Wrocław 1973 Ossolineum 444 s.

Struktura i ruchliwość społeczna. Praca zbiorowa pod red. K.M. Słomczyńskiego i W. Wesołowskiego. Wrocław 1973 Ossolineum

Szczepański Jan: Refleksje nad oświatą. Warszawa 1973 PIW 204 s.

Szczepański Jan: Zmiany społeczeństwa polskiego w procesie uprzemysłowienia. Warszawa 1973 Instytut Wyd. CRZZ 304 s.

Teorie postaw. Red. S. Nowak. W. 1973

Tymowski Andrzej: Matodyka badań nad gospodarstwem domowym. Warszawa 1973 Instytut Handlu Wewnętrznego 111 s.

Waldenberg Marek; Wzlot i upadek Karola Kautsky`ego. Kraków 1973 Wydawnictwo Literackie t. I 654 s. t. II 682 s.

Waligórski Andrzej: Antropologiczna koncepcja człowieka. Warszawa 1973 PWN 399 s.

Wallis Aleksander: Prognozowanie kultury. Warszawa 1973 s.

Wiatr Jerzy J.: Marksistowska teoria rozwoju społecznego. Warszawa 1973 Książka i Wiedza 604 s.

Widerszpil Stanisław: Przeobrażenia struktury społecznej w Polsce Ludowej. Warszawa 1973 Książka i Wiedza 287 s.

Winclawski Włodzimierz: Przemiany środowiska wychowawczego wsi w rejonie uprzemysławianym. Studium porównawcze 20 wsi gromady Bielsk w powiecie plockim. Warszawa 1973 PWN 283 s.

1983 [20 lat temu]

[22 II]

W Uniwersytecie Łódzkim odbywa się międzyuczelniana sesja naukowa, zorganizowana w setną rocznicę śmierci Karola Marksa nt. „Myśl Karola Marksa i jej recepcja w Polsce”.

Acta Universitatis Lodzensis Politologia 1986 z. 16 s. 1–228; Myśl Karola Marksa i jej recepcja w Polsce. Materiały na międzyuczelnianą sesję naukową z okazji 100-letniej rocznicy śmierci Karola Marksa. Oprac. E. Ponczek. Łódź 1983, 51 s.

[II]

Ukazała się „Księga”, pierwotnie z zamiarem uczczenia 75-lecia pracy naukowej profesora Józefa Chałasińskiego. Pod koniec roku jubileuszowego [1979] Profesor Józef Chałasiński odszedł od nas na zawsze i księga – wbrew zamierzeniom, staje się pierwszym zbiorowym odniesieniem do Jego zamkniętego już dorobku oraz roli w nauce i życiu społecznym (s. 6).

Naród. Kultura. Osobowość. Księga poświęcona Profesorowi Józefowi Chałasińskiemu. Praca zbiorowa pod red. Antoniny Kłoskowskiej i in. Wrocław 1983 Ossolineum 760 s.

[25–26 III]

W Sielniku k. Poznania odbyła się ogólnopolska konferencja socjologii wsi nt. „Socjologia wsi w Polsce – stan badań a program nauczania w szkole wyższej.”

Goryńska B.: Socjologia wsi w Polsce. Wiś Współczesna 1983 nr 8 s. 86–91; Janik W.L.: Konferencja nt. „Socjologia wsi w Polsce – stan badań a program nauczania w szkole wyższej”. Studia Socjologiczne 1983 nr 3 s. 259–266; Kośmicki E.: Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Socjologia wsi w Polsce – stan badań a program nauczania w szkole wyższej.” Kultura i Społeczeństwo 1983 nr 3 s. 247–253; Weber B.: Kilka uwag na temat konferencji w Sielniku. Wiś Współczesna 1983 nr 8 s. 91–94

[III]

Walne Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Socjologicznego dokonało wyboru nowego przewodniczącego w osobie profesora Janusza Ziółkowskiego, dopiero co odwołanego przez władze komunistyczne pierwszego w PRL rektora UAM wybranego w wolnych wyborach, sympatyzującego z ruchem opozycji demokratycznej.

[4 IV]

Zmarła w Warszawie Krystyna Chałasińska (Duda Dziewierz), autorka głośnej monografii wsi Babica w pow. rzeszowskim, wieloletni redaktor „Przeglądu Socjologicznego”.

W. Winclawski: Krystyna Chałasińska. W: Józef Chałasiński – socjolog, humanista. Red. A. Kaleta. Toruń 1984 s. 163–165

[12 IV]

Zarząd Oddziału Krakowskiego PTS zorganizował w sali Collegium Maius UJ uroczyste posiedzenie naukowe dla uczczenia osiemdziesięciolecia urodzin i sześćdziesięciolecia pracy naukowej profesora Pawła Rybickiego. Jubilatowi wręczono wydany z tej okazji tom „Szkice z historii socjologii polskiej” (1983).

Z. Pucek: Podwójny jubileusz Profesora Pawła Rybickiego. *Studia Socjologiczne* 1983 nr 3 s. 245–253

[30 IV]

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Socjologicznego rozpoczął wydawanie „Informacji Bieżącej”.

Z dziejów Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Materiały i wspomnienia. Warszawa 1997 s. 69 Maszynopis

[4–5 V]

Na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza odbyła się sesja naukowa poświęcona prezentacji poglądów wybranych filozofów społecznych i socjologów (od Platona do Karla Jaspersa i Karla Mannheima) na związki państwa (władzy) i społeczeństwa (jednostki).

A. Przyłębski: Sesja naukowa „Społeczeństwo i władza”. *Studia Filozoficzne* 1984 nr 4 s. 215–219

[8 V]

Zmarła w Łodzi Maria Danuta Pełka-Sługocka docent Polskiej Akademii Nauk w Łodzi, prawnik i socjolog, badacz zjawisk patologii społecznej oraz procesów resocjalizacji nieletnich. Współpracowała z łódzkim ośrodkiem metodologii badań socjologicznych, publikując w serii „Analizy i próby technik badawczych w socjologii”.

P. Zakrzewski: Państwo i Prawo 1984 nr 3 s. 102–103;

[16 V]

Zmarł w Nowym Jorku dr Aleksander Hertz, w okresie Drugiej Rzeczypospolitej socjolog działający poza instytucjami naukowymi, współpracujący z „Przeglądem Socjologicznym”, autor przenikliwych prac o totalitaryzmie, popularyzator socjologii (prowadził stały dział socjologiczny w „Wiedzy i Życiu”). Po wojnie mieszkał w Nowym Jorku, gdzie prowadził antykwariat z książkami, pisał o dziejach Żydów w Polsce, prace na temat ideologii, autor wzruszających „Wspomnień starego człowieka”.

Garewicz J.: Aleksander Hertz *Tygodnik Powszechny* 1983 nr 34 s. 5; Matejko A.: Odszedł światły człowiek. *Kultura* (Paryż) 1983 nr 7/8 s. 173–175; [Nekrolog] *Polish Revue* 1984 nr 3

s. 147–148; Olzacki S.: Aleksander Hertz – sylwetka socjologa i humanisty. *Studia Socjologiczne* 1983 nr 3 s. 243–245; Podgórecki A.: Aleksander Hertz. Na siebie patrzę oczyma socjologa. *Więź* 1984 nr 11/12 s. 125–132

[V–VI]

Z inicjatywy władz Regionalnego Komitetu „Solidarności” Regionu Małopolska prowadzono badania ankietowe wśród członków „Solidarności” nt. aktywności działaczy podziemnych struktur związku i celowości dalszego oporu społecznego. Uzyskano 1321 odpowiedzi.

M. Tabin: Podziemne badania ankietowe. *Kultura i Społeczeństwo* 1990 nr 1 s. 205

[3 VI]

Z uzyskanych przez Służbę Bezpieczeństwa informacji wynika – napisał w poufnym piśmie z-ca komendanta wojewódzkiego MO do spraw SB w Gdańsku – że szkodliwą politycznie działalność prowadzą na terenie naszego województwa niektóre placówki naukowe i towarzystwa skupiające naukowców z uczelni Trójmiasta. Tego rodzaju zastrzeżenia dotyczą głównie oddziałów gdańskich dwóch towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Socjologicznego i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Skład personalny PTS i PTF w Gdanskku budzi uzasadniony niepokój, bowiem opanowane są one przez elementy wrogie Partii, które nie pogodziły się z likwidacją „Solidarności” i nie akceptują zmian wprowadzonych w okresie stanu wojennego.

H. Galus: Monografia ... W: *Socjologia gdańska w dobie przemian 1970–1994*. Gdańsk 1995 s. 87

[9–10 VI]

W Karpaczu odbyła się konferencja, zorganizowana przez Katedrę Socjologii Uniwersytetu Wrocławskiego i wrocławski oddział PTS nt. drobnomieszczaństwa.

J. Heymann: Konferencja nt. „Drobnomieszczaństwo w strukturze i świadomości społecznej”. *Studia Socjologiczne* 1984 nr 1 s. 375–379

[20 VI]

Zmarł w Londynie Tadeusz Sulimirski, archeolog, historyk, etnograf i socjolog, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Londyńskiego i Uniwersytetu Polskiego na Obczyźnie w Londynie. Jesienią 1947 założył Sekcję Socjologiczną przy powstałym w Londynie Polskim Towarzystwie Historycznym (liczyła ona 20 członków i działała do połowy 1950), prowadząc w jej ramach badania ankietowe mieszanych małżeństw polsko brytyjskich, pod kątem dokonującej się deklasacji emigrantów polskich.

Gurba J.: Profesor Tadeusz Sulimirski. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie* 1984/85 R. 5/6 s. 356–359; Gurba J.: Profesor Tadeusz Sulimirski (1898–1983).

Z Otchłani Wieków 1984 nr 1 s. 60–61; Jażdżewski K.: Podzwonne dla śp. Profesora Tadeusza Sulimirskiego. Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna nr 28, 1981 s. 293–297; Malinowski A.: Tadeusz Sulimirski. (1898–1983). Przegląd Antropologiczny 1983 z. 1/2 s. 98; Szkuta A.: Tadeusz Sulimirski (1898–1983). Teki Historyczne 1988/89 t. 19 s. 341–343; Żaki A.: Tadeusz Sulimirski. Teki Historyczne 1988/89 t. 19 s. 344–347; Żurowski T.R.: Wspomnienie o profesorze Tadeuszu Sulimirskim. Z Otchłani Wieków 1984 nr 1 s. 61–63, 65

[VII]

Ukazuje się kolejny tom „Kultury i Społeczeństwa” (1983 t. XXVII nr 1) przygotowany przez nowy zespół redakcyjny. Redakcję pisma przejęła Antonina Kłoskowska, propozycję współpracy przyjęli: Bronisław Gołębiowski, Władysław Kwaśniewicz, Andrzej Piotrowski, Andrzej Siciński i Marek Ziółkowski.

Do słów przedmowy [pierwszego redaktora Józefa Chałasińskiego] należy powrócić w momencie rozpoczynania pracy nowego zespołu redakcyjnego – czytamy w słowie „Od redakcji” - Nie jest to tylko gest szacunku i przywiązania do naukowej tradycji przedstawionej przez pierwszego redaktora, który bezpośrednio lub pośrednio był mistrzem większości członków obecnego zespołu. Do nawiązania intelektualnego wątku skłania przede wszystkim treść wielu sformułowań określających podstawowe zadania pisma (...). Józef Chałasiński w następujących słowach określił główny cel i zamierzony charakter pisma: „Poświęcone socjologii kultury i zagadnieniom kultury współczesnej pragnie ono połączyć socjologiczne dociekania teoretyczne i metodologiczne z systematyczną obserwacją przeobrażeń kultury dokonujących się w naszym kraju” (s. 3). Obecny zespół redakcyjny przejmuje pismo w warunkach ponownego kryzysu społecznego, ale zarazem w sytuacji, gdy humaniście trudno zdobyć się na postawę optymizmu zrodzonego z przekonania o doniosłej praktycznej roli i o realnych szansach rozwoju kultury „duchowej”. Tylko to przekonanie – mimo wszystko przyjęte – skłania jednak do kontynuowania wydawniczego przedsięwzięcia i do próby skupienia wokół niego ludzi, którzy skłonni będą podzielać nadzieje, że obecna sytuacja i najbliższe perspektywy kultury w Polsce zależą także w jakimś stopniu od ich własnego udziału w życiu kultury, jakkolwiek ograniczona różnymi czynnikami subiektywnymi i obiektywnymi byłaby możliwość ich wkładu (s. 5).

Od redakcji. Kultura i Społeczeństwo 1963 nr 1 s. 3–6

[22–23 IX]

IV Zjazd Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego (Gdańsk) obradował w dwóch sekcjach: biologiczno-medycznej i społecznej. Druga z sekcji po-

święcona była socjologicznym zagadnieniom starości, ściślej zagadnieniu „Problemu ludzi starych w okresie kryzysu”.

B. Synak: Sprawozdanie z IV Zjazdu PTG. *Studia Socjologiczne* 1984 nr 1 s. 379–382

[27–30 IX]

W Radziejowicach k. Warszawy odbyło się drugie sympozjum polsko-jugosłowiańskie poświęcone problematyce samorządu i planowania w społecznościach miejskich.

W. Mirowski: II sympozjum polsko-jugosłowiańskie nt. „Samorząd a planowanie w społecznościach miejskich”. *Studia Socjologiczne* 1984 nr 2 s. 309–311

[19–22 X]

W Radziejowicach pod Warszawą odbyła się sesja naukowa, zorganizowana przez Zakład Teorii Poznania Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, poświęcona teoretycznej problematyce i perspektywom badawczym socjologii wiedzy.

J. Niżnik: Teoretyczna tożsamość i perspektywy socjologii wiedzy. *Kultura i Społeczeństwo* 1985 nr 1 s. 219–221

[5 XI]

Sesja dla upamiętnienia 20-lecia zgonu Stanisława Ossowskiego, zgromadziła jego uczniów i sympatyków. W dyskusji podnoszono aktualność myśli Profesora. Materiały z sesji opublikowano w „Kulturze i Społeczeństwie” (1983 nr 4).

A.G.: Pamięci Stanisława Ossowskiego. *Rzeczpospolita* 1983 nr 264 s. 4; Zahorska M.: Relacja z sesji naukowej poświęconej pamięci Stanisława Ossowskiego. *Kronika Warszawy* 1984 nr 2 s. 159–162;

[1 XII]

W Warszawie zmarł Jerzy Piotrowski, uczeń Floriana Znanieckiego, emerytowany profesor Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, specjalizujący się w problematyce polityki społecznej, autor cennych prac nt. pracy kobiet i ludzi starych, współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego.

Szubert W.: Jerzy Piotrowski (1907–1983). *Polityka Społeczna* 1984 nr 1 s. 39–40; Worach-Kardas H.: Jerzy Piotrowski. *Studia Socjologiczne* 1984 nr 1 s. 5–9; Worach-Kardas H.: Wspomnienie o Profesorze Jerzym Piotrowskim. *Przegląd Socjologiczny* 1986 t. 36 s. 203–206

[1–4 XII]

Zakłady socjologii wychowania przy instytutach socjologii UJ oraz WSP w Krakowie były organizatorami ogólnopolskiej konferencji nt. wartości młodzieży polskiej w perspektywie doskonalenia systemu wychowania.

R. Filas: Konferencja nt. „System wartości młodzieży polskiej a potrzeby doskonalenia systemu wychowania i oświaty. *Studia Socjologiczne* 1984 nr 2 s. 311–313

[6 XII]

Zmarł ks. dr Edward Wojtusiak, proboszcz w Dobrej k. Limanowej, socjolog (studia na UW w 1937-39, Sorbonie 1945-46, UW 1947: magisterium u Jana S. Bystronia, doktorat na UŁ u Józefa Chałasińskiego w 1950), historyk, działacz społeczny, bibliofil.

Zabłocki Grzegorz: Ks. dr Edward Wojtusiak – duszpasterz i socjolog. W: Józef Chałasiński – socjolog, humanista. Red. A. Kaleta. Toruń 1984 s. 167–169

Wydawnictwa książkowe (w wyborze):

Białyszewski Henryk: Teoretyczne problemy sprzeczności i konfliktów społecznych. Warszawa 1983 PWN 308 s.

Brozi Krzysztof Jarosław: Antropologia funkcjonalna Bronisława Malinowskiego. Problemy metodologiczne. Lublin 1983 Wyd. Lubelskie 250 s.

Demokracja i gospodarka. Praca zbiorowa pod red. Witolda Morawskiego. Warszawa 1983 Instytut Socjologii UW 553 s.

Dzieje burżuazji w Polsce. Studia i materiały. Red. Ryszard Kołodziejczyk. Wrocław 1983 t. 3 Ossolineum 310 s.

Hausbrandt Andrzej: Teatr w społeczeństwie. Warszawa 1983 WSiP 120 s.

Hirszel Krzysztof: Robotnicy i inżynierowie. Postawy wobec pracy i wybranych wartości społecznych. Warszawa 1983 Książka i Wiedza 259 s.

Kmita Jerzy, Kostyrko Teresa: Elementy teorii kultury. Poznań 1983 Wyd. UAM 186 s.

Koseła Krzysztof, Sułek Antoni: Metody badania procesów społecznych. Warszawa 1983 Instytut Socjologii UW 69 s.

Kostrowska Elżbieta: Idea równości społecznej. Warszawa 1983 Wiedza Powszechna 302 s.

Kozakiewicz Helena: Inna socjologia. Studium zapoznanej metody. Przyczynę do sporu o wyjaśnianie zjawisk społecznych. Warszawa 1983 PWN 370 s.

Krzemiński Ireneusz i inni: Polacy – jesień 1980. Proces powstawania niezależnych organizacji związkowych. Warszawa 1983 Cz. 1-2 Instytut Socjologii UW 663 s.

Kryłowski Jerzy: O dwóch typach altruizmu. Wrocław 1983 Ossolineum 170 s.

Naród. Kultura. Osobowość. Księga poświęcona Profesorowi Józefowi Chałasińskiemu. Praca zbiorowa pod red. Antoniny Kłoskowskiej i in. Wrocław 1983 Ossolineum 760 s.

Ossowska Maria: O człowieku, moralności i nauce. Miscellanea. Warszawa 1983 PWN 603 s.

- Paluch Andrzej K.: Malinowski. Warszawa Wiedza Powszechna 1981, 280 s.
- Piotrowska Adrianna: Młodzież lat osiedziesiątych – orientacja życiowa i uznawane wartości. Warszawa 1983 OBOP 150 s.
- Przybyła-Piwko Elżbieta: Aspiracje i postawy społeczno-zawodowe robotników przemysłowych. Warszawa 1983 PWN 116 s.
- Rychlikowa Irena: Ziemiaństwo polskie 1789–1864. Zróżnicowanie społeczne. Warszawa 1983 PWN 386 s.
- Socjologia religii. Wybór tekstów. Kr. 1983
- Społeczeństwo wychowujące. Rzeczywistość i perspektywy. Red. Bogdan Suchodolski. Wrocław 1983 Ossolineum 440 s.
- Styl życia, obyczaje, ethos w Polsce lat siedemdziesiątych. Red. Andrzej Siciński. Warszawa 1983 PWN 126 s.
- Szkice z historii socjologii polskiej. Praca zbiorowa pod red. Kazimierza Z. Sowy. Warszawa 1983 PAX 428 s.
- Teorie socjologii miasta a problemy społeczne miast polskich. Red. Ewa Kaltenberg-Kwiatkowska i inni. Wrocław 1983 Ossolineum 302 s.
- Wajda Augustyn: Rozwój polityczny klasy robotniczej. Warszawa 1983 Książka i Wiedza 312 s.
- Walicki A.: Polska, Rosja, marksizm. Studia z dziejów marksizmu i jego recepcji. Warszawa 1983
- Węgleński Jan: Urbanizacja. Kontrowersje wokół pojęcia. Warszawa 1983 PWN 144 s.
- Władza lokalna u progu kryzysu. Studium dwu województw. Red. J.J. Wiatr. Warszawa 1983 Instytut Socjologii UW 474 s.
- Worach-Kardas Halina: Wiek a pełnienie ról społecznych. Warszawa 1983 PWN 220 s.
- Wywiad kwestionariuszowy. Analizy teoretyczne i badania empiryczne. Red. Krystyna Lutyńska i Andrzej Wejland. Wrocław 1983 Ossolineum 436 s.
- Zadrożyńska Anna: Homo faber i homo ludens. Etnologiczny szkic o pracy w kulturach tradycyjnej i współczesnej. Warszawa 1983 PWN 360 s.

1993 [10 lat temu]

[8 I]

W Łodzi odbyła się konferencja naukowa Sekcji Metodologii Badań Społecznych PTS na temat: „Problemy badaczy społeczeństwa polskiego w dobie transformacji. Przegląd perspektyw badawczych.”

[19 II]

„Nauczanie religii w szkołach” to temat sesji naukowej, która odbyła się w Warszawie z inicjatywy Sekcji Socjologii Religii PTS.

Adamczuk L.: Kronika Sekcji Socjologii Religii PTS 1987–1997. W: Dzieje Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Materiały i wspomnienia. Red. E. Tarkowska. Warszawa 1997 s. 302–303

[II]

Ukazuje się kolejny tom „Przeglądu Socjologicznego” (t. XL z. 2), który poświęcono pamięci profesora Jana Lutyńskiego w piątą rocznicę jego śmierci.

[19 III]

Zmarł ks. Józef Majka, emerytowany profesor Papieskiego Fakultetu Teologicznego oraz Arcybiskupiego Seminarium Duchownego we Wrocławiu (wcześniej wieloletni wykładowca KUL), wybitny socjolog religii, specjalista w zakresie katolickiej nauki społecznej i teologii pastoralnej.

Dec I.: Ksiądz Józef Majka – szkic do portretu. Aten. Kapł. 1993 z. 1 s. 123–32; Dec I.: Ksiądz profesor Józef Majka (1918–1993). Chryścjanin w Świecie 1993 nr 1 s. 3–8; Drozdek Z.: Zmarł ks. prof. Józef Majka. Ład 1993 nr 14 s. 2; Krucina J.: Ks. Józef Majka – człowiek jakiegośmy znali. Biuletyn Papieskiego Fakultetu Teologicznego (Wr.) 1993 s. 146–51

[III]

Kolejny numer „The Polish Sociological Bulletin” zmienił, począwszy od numeru 3, tytuł na „Polish Sociological Review”.

[23–24 VI]

W Lublinie zorganizowano konferencję nt. „Przemiany religijności społeczeństwa polskiego w świetle badań lubelskiego środowiska naukowego KUL i UMCS”.

Adamczuk L.: Kronika Sekcji Socjologii Religii PTS 1987–1997. W: Dzieje Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. Materiały i wspomnienia. Red. E. Tarkowska. Warszawa 1997 s. 303

[1–6 VIII]

W Wageningen (Holandia) obradował XV Europejski Kongres Socjologii Wsi, w którym udział wzięła dziesięcioosobowa ekipa z Polski (Kraków, Łódź, Toruń, Warszawa). Do władz Europejskiego Towarzystwa Socjologii Wsi wybrano z Polski Andrzeja Kaletę (UMK) i Andrzeja Pilichowskiego (UŁ).

[13 IX]

W Instytucie Filozofii i Socjologii PAN odbyło się uroczyste zebranie poświęcone osiemdziesiątej rocznicy urodzin profesora Jana Szczepańskiego.

[16 IX]

W Instytucie Socjologii UŁ odbywa się uroczysta sesja poświęcona Janowi Szczepańskiemu w 80 rocznicę urodzin.

[1 X]

Uniwersytet Gdański rozpoczął kształcenie studentów w zakresie socjologii – oferowano specjalizację socjologii kultury i polityki socjalnej. Spowodowało to przekształcenie dotychczasowego Zakładu Socjologii, działającego w ramach Instytutu Filozofii i Socjologii, w cztery jednostki organizacyjne: Zakład Socjologii Ogólnej (Brunon Synak), Zakład Historii Myśli Społecznej (Władysław Pałubicki), Zakład Socjologii Kultury (Bogusław Marciniak), Zakład Socjologii Miasta i Regionu (Kazimierz Sopuch).

Galus H.: Monografia działalności Oddziału Gdańskiego PTS i Komisji Socjologicznej GTN na tle placówek socjologicznych w Gdańsku. W: Socjologia gdańska w dobie przemian (1970- 1994). Gdańsk 1995 s.71, 74

[8–9 X]

W Lublinie odbyła się konferencja naukowa nt. „Stare i nowe struktury w społecznościach wiejskich”, zorganizowana przez Zakład Socjologii Wsi i Miasta UMCS oraz Sekcje Socjologii Wsi PTS.

Sekcja Socjologii Wsi i Rolnictwa. Informacja Bieżąca PTS 1994 nr 38 s. 26

[14–15 X]

Jubileusz dwudziestopięciolecia działalności Oddziału Gdańskiego PTS stał się okazją do zorganizowania konferencji naukowej nt. „Regionalizm jako folkloryzm, ruch społeczny i formuła ideologiczno-polityczna”.

Dokonania Oddziału Gdańskiego. Informacja Bieżąca PTS 1994 nr 38 s. 24–25

[22 X]

W Katedrze Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika odbyła się uroczystość wręczenia profesorowi Zbigniewowi T. Wierzbickiemu księgi „Studia z socjologii wsi” dedykowanej z okazji zbliżającego się jubileuszu 75-lecia.

Studia z socjologii wsi dedykowane Profesorowi Zbigniewowi T. Wierzbickiemu. Red. W. Winclawski. Toruń 1993.

[2–4 XII]

W Łodzi odbył się III Meeting Socjologów Wsi z udziałem socjologów miasta oraz gości zaproszonych z zagranicy. W trakcie spotkania celebrowano 70 rocznicę urodzin nestora łódzkiej socjologii wsi i miasta profesora Wacława Piotrowskiego. Większość wystąpień została opublikowana w dedykowa-

nej profesorowi książce „Zbiorowości terytorialne i więzi społeczne”, która ukazała się w 1995 roku.

Informacja Bieżąca PTS 1994 nr 38 s. 27–28

[5–6 XI]

„Strukturalizacja społeczeństwa polskiego: wyzwania teoretyczne” to temat konferencji, którą zorganizował Oddział Krakowski PTS.

Informacja Bieżąca ZG PTS 1994 nr 38 s. 22–23

[15–16 XII]

W Ołtarzewie pod Warszawą zorganizowano pod auspicjami Akademii Teologii Katolickiej i Sekcji Socjologii Religii PTS konferencję nt. „Znaczenie Kościoła w pierwszych latach III Rzeczypospolitej”. Uczestnicy w liczbie 114 osób obradowali w dwóch sesjach: 1. Przyszłość Kościoła w Europie i w Polsce; 2. Jak badać Kościół w Polsce? Konferencję zamknęła ogólna dyskusja nad referatem prof. Władysława Piwowarskiego na temat: „Metodologiczne problemy badań Kościoła w nowych warunkach”.

Znaczenie Kościoła Katolickiego w pierwszych latach III Rzeczypospolitej. Red. Witold Zdaniewicz. Warszawa 1994 Wyd. ATK i ISKK SAC, 220 s.

[16–17 XII]

W Łodzi odbyła się konferencja naukowa Sekcji Metodologii Badań Społecznych PTS nt. Metodologia międzynarodowych badań porównawczych.

Materiały: Studia Socjologiczne 1995 nr 3/4 s. 13–97

[16–18 XII]

W Łodzi odbywa się konferencja naukowa, zorganizowana przez Oddział Łódzki PTS i Instytut Socjologii UŁ, nt. Strategie adaptacyjne społeczeństwa polskiego. Organizatorzy dedykowali tę konferencję Profesorowi Janowi Szczepańskiego czcząc w ten sposób jego 80 urodziny.

Lutyńska K.: Oddział łódzki... Dzieje PTS, s. 193

[20–21 XII]

W Stawisku-Podkowie Leśnej pod Warszawą odbyło się III Sympozjum Sekcji Antropologii Społecznej PTS nt. „Stare i nowe formy zróżnicowania kulturowego społeczeństwa polskiego”.

Informacja Bieżąca PTS 1994 nr 38 s. 28–29

Wydział I Nauk Społecznych PAN przyznał Nagrodę im. Ludwika Krzywickiego za rok 1993 Elżbiecie Tarkowskiej za pracę „Czas w życiu Polaków” (1992) □

Jan Turowski (emerytowany profesor KUL) otrzymał nagrodę im. Macieja Rataja za całokształt pracy naukowej w zakresie socjologii wsi, ze szczególnym uwzględnieniem książki „Socjologia wsi i rolnictwa”. □

Nagrody im. Macieja Rataja. Laureaci 1993. Warszawa 1993 Wyd. Fundacji Macieja Rataja

Zestawił Włodzimierz Winclawski